

PREMIA BOHEMICA

Annalisa Cosentino

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Cosentino, Annalisa, 1964-

Annalisa Cosentino : Premia Bohemica / autoři textů Annalisa

Cosentino, Tomáš Kubiček, Jan Wiendl. -- 1. vydání. -- Brno :

Moravská zemská knihovna, 2020. -- 93 stran

Český text

Obsahuje bibliografické odkazy a rejstřík

ISBN 978-80-7051-290-6 (brožováno)

* [80(=162.3)+908(437.3)]-055.2 * 80(=162.3)+908(437.3)

* 821.162.3 * 821.112.2(437.3) * 82.07 * 316.72/.75 * (450)

* (437.3) * (4) * (048.8) * (01) * (082.2)

- Cosentino, Annalisa, 1964-

- 20.-21. století

- 14.-20. století

- 19.-20. století

- bohemistky -- Itálie -- 20.-21. století

- bohemistika -- Itálie -- 20.-21. století

- česká literatura -- 14.-20. století

- pražská německá literatura -- 19.-20. století

- vnímání literárního díla -- 19.-20. století

- kultura a společnost -- Česko -- 14.-20. století

- Česko -- kulturní vztahy -- 19.-20. století

- Evropa -- kulturní vztahy -- 19.-20. století

- monografie

- bibliografie

- jubilejní publikace

80 - Filologie [11]

© Moravská zemská knihovna v Brně, 2020

ISBN 978-80-7051-290-6

Premia Bohemica

Moravská zemská knihovna v Brně na základě pověření ministra kultury České republiky uděluje od roku 2017 cenu Premia Bohemica. Cena je určena zahraničnímu bohemistovi nebo překladateli, který se ve své zemi zasloužil ve výrazné míře o propagaci české literatury.

Do roku 2001 cenu udělovala Nadace Český literární fond, v letech 2002–2011 Obec spisovatelů (za podpory NČLF). S podporou Obce spisovatelů ji nyní uděluje Moravská zemská knihovna.

V roce 2019 byla cena předána v rámci semináře pro zahraniční bohemisty a vítěze překladatelské soutěže Susanny Roth v Ústí nad Labem. Cenu společně s ředitelem Moravské zemské knihovny prof. Tomášem Kubičkem předala náměstkyně pro kulturu JUDr. Kateřina Kalistová. O udělení ceny rozhoduje komise složená z předních literárních vědců z univerzitních i akademických pracovišť v České republice a z dřívějších laureátů ceny. V minulosti cenu získali například Susanna Roth (1993), Oleg Malevič (1998), Christa Rothmeier (1999), Reiner Kunze (2004), István Vörös (2005), Edgar de Bruin (2008), Urs Heftrich (2017) či naposledy Robert Burton Pynsent (2018). V roce 2019 se laureátkou ceny Premia Bohemica stala prof. Annalisa Cosentino.

Obnovením udílení ceny Premia Bohemica vyjadřuje Ministerstvo kultury úctu k práci zahraničních bohemistů a překladatelů, kteří pomáhají šířit prostřednictvím české literatury povědomí o české kultuře a společnosti, a upevňují tak pozici České republiky ve světě.

Zaměstnání

- 2018–dosud vedoucí oborové rady mezinárodního doktorského programu Studi germanici e slavi / Germanoslavistika, Univerzita Sapienza v Římě, Univerzita Karlova
- 2016–dosud spolupráce s Institutem pro studium literatury, Praha
- 2015–dosud recenzentka REPRISE, program pro evaluaci vědy v Itálii, oblast: dějiny české literatury, komparatistika, literární kritika, středoevropská studia
- 2010–dosud editorka edice Gli Anemoni (středoevropská literární klasika), nakladatelství Marsilio, Benátky
- 2009–dosud *professore di seconda fascia* na Filozofické fakultě Univerzity Sapienza v Římě
- 2005–dosud recenzentka GA ČR, oblast: dějiny české literatury, komparatistika, literární kritika, středoevropská studia
- 2004–2011 editorka edice Oltre (středoevropská současná literatura), nakladatelství Forum, Udine
- 2003–dosud editorka edice Lezioni e letture, nakladatelství Forum, Udine
- 2003–2005 vedoucí bakalářského a magisterského studia (Mediazione culturale, Traduzione) na Univerzitě v Udine

- 2001–2013 *professore di seconda fascia* na Filozofické fakultě Univerzity v Udine
- 1996–2001 odborná asistentka na Filozofické fakultě Univerzity v Udine
- 1995 lektorka českého jazyka na Letní škole slovanských studií Univerzity Karlovy

Vzdělání

- 2017 *professore di prima fascia (Abilitazione scientifica nazionale)*
- 2001 *professore di seconda fascia*, Univerzita v Udine, obor Český jazyk a literatura
- 1994 Ph.D., Filozofická fakulta Univerzity v Miláně, obor Srovnávací slovanské literatury
- 1987 Mgr., Filozofická fakulta Univerzity Sapienza v Římě, obor Český jazyk a literatura, Ruský jazyk a literatura

Ocenění

- 2019 cena Premia Bohemica za mimořádný přínos pro českou literaturu v zahraničí
- 2006 stříbrná medaile Ministerstva zahraničních věcí České republiky za rozvoj italsko-českých vztahů a za propagaci České republiky v Itálii

Členství

- 2008–dosud členka několika habilitačních komisí a jedné komise pro profesuru na Univerzitě Karlově
- 2008–2010 členka italské celonárodní komise pro evaluaci činnosti odborných pracovníků, obor Slavistika
- 2004–dosud členka redakčního kruhu časopisu *Slovo a smysl*, Univerzita Karlova

Členství v oborových radách doktorských studijních programů

- 2009–2017 členka oborové rady doktorátu Scienze del testo na Univerzitě Sapienza v Římě
- 2004–2008 členka oborové rady doktorského studia Lingue, culture e società na Univerzitě Ca' Foscari, Benátky

Laudatio pro Annalisu Cosentino

Kolik podob má česká literatura? A jaké kompetence musí mít ten, kdo o ní přednáší a vede se studenty dialog? Domácí bohemisté mají tuto otázku do značné míry usnadněnou, protože si mohou dovolit luxus specializace. Zahraniční bohemisté však nesou těžké břemeno transferu naší literatury a našeho jazyka do aktuální společenské a kulturní situace jiného jazyka a mají to v mnoha ohledech složitější. Bylo tomu tak vždycky, ale dnes navíc žijeme v době, v níž jazyk, literatura a kultura malého národa jen obtížně vzdorují aktuálnímu pragmatickému světu a jeho tlakům na ekonomizaci všeho – oč více evropská společnost bohatne, o to se paradoxně intenzivněji hledá úspora právě v oblasti humanitního vzdělávání. A bohemistika patří nezřídka mezi první oběti tohoto vlastně dehumanizačního procesu. To ale také znamená, že zahraniční bohemista, který plně přijímá odpovědnost za svůj obor, musí být nejenom akademikem, a tedy badatelem a učitelem, jenž ručí svým výkonem za jeho úroveň, ale současně i diplomatem a obratným stratégem, jenž musí Davida svého oboru protlačit mezi Goliáši rusistiky, anglistiky, germanistiky a mezi dalšími dominantními katedrami národních kultur. A nejde tu jen o trpělivé vysvětlování a o urputné boje s ekonomy univerzit, jejichž kalkulačky dokáží být nemilosrdné a jejichž rétorika zavádí do univerzitního

prostoru tak absurdní slova jako zisk, udržitelný rozvoj, nízkonákladovost apod., proti nimž vlastně měly být univerzity původně obrannou hrází. Zahraniční bohemista, chce-li pečovat o svůj obor a „nedat mu zaniknouti“, vstupuje soustavně do jednání s českými zahraničními zastupitelskými úřady, s domácími bohemistikami, s českými univerzitními a akademickými pracovišti, s tamějšími i zdejšími sponzory a kulturními institucemi... Hledá podporu a podává ruku každému, kdo by měl zájem pomoci propagovat nebo alespoň udržet zájem o českou literaturu a o české téma v té které zemi. Takové podmínky pro práci vyžadují mimořádně trpělivou a současně urputnou osobnost. Člověka, který se dokáže smířit s tím, že každé vítězství při prosazení českého tématu je jen dílčí etapou nikdy nekončícího zápasu a každá prohra je v tomto smyslu jen impulsem k novému nasazení. A uvážíme-li toto vše, pak nesmíme zapomenout, že takový zahraniční bohemista, o němž mluvíme, musí být současně na slovo vzatým odborníkem, akademikem s hlubokými znalostmi svého oboru, a to v kontextu stejně hlubokých znalostí své vlastní národní kultury. Jinak by je nemohl propojovat.

Dostáváme se tak zpět k úvodní otázce, která motivovala tuto drobnou úvahu, tedy k otázce, jaké kompetence musí zahraniční bohemista splnit, aby dostal různorodým podobám a potřebám české literatury a kultury – a vidíme, že odpověď je vlastně možné

jednoduše konkretizovat. Česká literatura a kultura má totiž to štěstí, že těmto požadavkům vychází vstříc řada silných a výrazných osobností světové kultury, jež svojí každodenní prací zakládají trvalost českého tématu v zahraničí. K nim patří i letošní držitelka ceny Premia Bohemica, profesorka římské univerzity La Sapienza, Annalisa Cosentino. Díky ní, ale i díky celé řadě dalších kolegů na italských univerzitách, mohu konstatovat, že je to právě Itálie a její univerzity, kde se daří českému jazyku a literatuře – ve srovnání s dalšími evropskými zeměmi – nadmíru dobře. A Česká republika má to štěstí, že se v osobnosti prof. Annalisy Cosentino setkaly ve vzácné kombinaci a symbióze všechny výše uvedené vlastnosti.

Prof. Annalisa Cosentino (*1964) vystudovala českou a ruskou filologii na Filozofické fakultě Univerzity Sapienza v Římě, doktorské studium ze srovnávací slovanské literatury absolvovala na Univerzitě v Miláně, řadu stipendijních pobytů strávila také na Univerzitě Karlově v Praze. Od roku 1996, nejprve na univerzitě v Udine (kde také spoluvytvářela programy střeoevropských studií), v současné době na Univerzitě Sapienza v Římě vyučuje českou literaturu a literární překlad. Spolupracuje s odbornými bohemistickými a slavistickými časopisy (v Praze to jsou například *Česká literatura* či *Slovo a smysl*). Pro reflexi a překlady děl ze střeoevropských literatur založila v udinském nakladatelství Forum edice Lezioni

e lettere a Oltre, v benátském nakladatelství Marsilio edici Gli Anemoni.

K 40. výročí pražského jara uspořádala výstavu *Praga da una primavera all'altra: 1968–1969* (Praha od jednoho jara k druhému: 1968–1969), která se v roce 2009 konala v Římě a v Udine u příležitosti českého předsednictví EU. Letos v únoru proběhla na pražské Kampě vernisáž výstavy, kterou laureátka vymyslela a koncipovala a která byla věnována snad nejvýraznější osobnosti italské bohemistiky, prof. Angelu Maria Ripellinovi.

V roce 1999 vydala prof. Annalisa Cosentino v Římě práci o moderní české kritice a literární historiografii na přelomu 19. a 20. století *Realismo scientifico e letteratura (Vědecký realismus a literatura, 2011)*. Do italštiny přeložila mj. dva výběry z české barokní poezie a prózy a z textů J. A. Komenského (vše s Alenou Wildovou), řadu próz Bohumila Hrabala (jeho bezmála dvoutisícistránkové *Opere scelte* [Vybrané spisy], které vyšly v prestižní edici I Meridiani v nakladatelství Mondadori v roce 2003, spoluredigovala a napsala k nim komentář), básně Jana Skácela, dvě hry Václava Havla. Do edice I Meridiani nakladatelství Mondadori připravila *Opere* Jaroslava Haška s novým překladem *Osudů dobrého vojáka Švejka* a kratších próz s rozsáhlým komentářem (2014). V roce 2016 pro pražský Institut pro studium literatury sestavila a komentářem doprovodila antologii kritických studií

různých autorů *Čtení o Bohumilu Hrabalovi: Rukověť otevřeného díla*. V téže instituci – u příležitosti již zmíněné výstavy o A. M. Ripellinovi – vydala komentovanou edici korespondence významných českých básníků a teoretiků s Ripellinem *Do vlasti české* (2018), kterou Ripellino vedl u příležitosti přípravy průkopnické monografie věnované českému modernímu umění a poezii *Storia della poesia ceca contemporanea* z roku 1951 (*Dějiny současné české poezie*, 2018).

V průběhu let Annalisa Cosentino rovněž vzdělala celou řadu pregraduálních a postgraduálních italských i českých studentů, z nichž řada vyvrála do osobité a nezměnitelné odborné podoby. Iniciovala zároveň několik společných výzkumných projektů a akreditovaných mezinárodních pre- a postgraduálních programů, které se úspěšně rozvíjejí.

Tento hrubý náčrt klíčových prací a aktivit, které dokazují hloubku a šíři práce Annalisy Cosentino, dokládá současně i kvality jejích kompetencí. Neříkají však mnoho o její lidské stránce. A k té si dovoluji ještě poznámku. Poprvé jsem se s Annalisou Cosentino potkal v roce 1995 na prvním Kongresu světové literárněvědné bohemistiky v Praze. Její jméno jsem samozřejmě již znal, věděl jsem o jejích stycích se Skácelem, Hrabalem, Havlem a řadou dalších pozoruhodných osobností české literatury, kultury a politiky. To první setkání s tichou, nenápadnou mladou kolegyní, jejíž bezchybná čeština svým lehkým přízvukem upomínala

nikoliv na její rodnou Modenu, ale spíše jsem tipoval středozápadní Moravu, mne však mírně znejistilo, protože jsem si představoval někoho úplně jiného, charakterově mnohem vážnějšího. Z překvapení mě tehdy večer na sklonku června 1995 v jedné malé pražské vinárně vyvedl náš společný přítel, dnes už bohužel zvěčnělý literární historik a medievista doc. Jan Lehár, který s jemným, sobě vlastním potlačovaným úsměvem, v němž se laskavost snoubila s břitkým, někdy ironickým, leč vždy trefným humorem, prohlásil: „Nedejte se zmýlit, Annalisa je taková odvážná školačka, zdá se křehká, ale nedá se odradit. Váží si upřímnosti a poctivosti, jde za svým, je v ní hodně síly, je to vzácný člověk.“

Za čtvrt století spolupráce a přátelského setkávání s prof. Annalisou Cosentino bych na této charakteristice doc. Jana Lehára nezměnil ani slovo. Jsem za spolupráci s ní a za její přátelství velmi vděčný a upřímně jí k ceně Premia Bohemica blahopřeji.

doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D.

ředitel Ústavu české literatury a komparatistiky
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Kafkovo posunuté oko

O smyslu „menších“ vědeckých oborů

Annalisa Cosentino

Když jsem dostala od prof. Tomáše Kubíčka pozvání, abych pronesla přednášku na semináři adresovaném zahraničním bohemistům, uvažovala jsem nejprve o tématech, kterými se zabývám už delší dobu. Jako italská bohemistka jsem se takřka povinně zabývala velkými osobnostmi české literatury, to znamená spisovateli a literáty, jejichž odkaz se dostal za hranice Čech, a napadlo mě, že v podobné situaci se asi nachází většina účastníků bohemistického semináře. Proto jsem si řekla, že místo toho, abych věnovala svůj příspěvek velikánům, např. Bohumilu Hrabalovi nebo Jaroslavu Haškovi, a přidala tak další řádek k již nepřehledné literatuře o jejich díle, mohu využít této příležitosti, abych se svými kolegy sdílela několik úvah o obrazu Čech a české kultury. Je to sice také frekventované téma, avšak možná pro zahraniční bohemisty zvláště relevantní; pravděpodobně všichni jsme se studenty četli a komentovali knihy jako např. *Magickou Prahu* Angela Marii Ripellina (1973), *Prague in Black and Gold* Petera Demetze (1997) a *The Coasts of Bohemia*, knihu, kterou napsal historik Derek Sayer (1998).

Ráda bych tedy věnovala pár úvah otázce, kterou řeším už pětadvacet let: jak zprostředkovat velkou kulturu, která je dnes považována za menšinovou a často je tudíž chápána jako menší, méněcenná, s osobním vědomím jejího bohatství a zároveň v nepohodlné pozici člověka, který se má tak trochu omluvit za vlastně luxusní zaměstnání, kterého si dopřál. Nejenomže se zabývám vědou literární, a ne nějakou v současné době uznávanější vědou, navíc se zabývám bohemistikou, což je pro mnohé mimo Českou republiku záhadný předmět. Shakespearovskému badateli by asi nikdo příliš neoponoval: věnuje přeci svůj čas dílu, které je obecně uznáváno nejenom jako součást kánonu světové literatury. Avšak ten, kdo se věnuje dílu Jaroslava Haška, už má horší pozici navzdory tomu, že se v případě nedokončeného románu *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* jedná o nejpřekládanější českou knihu všech dob.

Známá Shakespearova představa o Čechách jako o fantastické a exotické zemi, o vzdálené poušti, k jejímž břehům přistály lodě, bývá podnětem k úvahám o takzvaném „krasovém efektu“ české kultury: podle několika výkladů je česká kultura podobná ponorné říčce, která se občas vynoří a vystoupí na jeviště dějin, aby se po nějakém čase opět zanořila do jejích hlubin a schovala se za nějaké zrcadlo, nejčastěji německé provenience.

Může být přínosné, když vedle kulturněhistorických přehledů postavíme literární mýty a budeme stopovat

literární otisk pohybu české kultury v dějinách, který se z dnešní nebo z dílčí perspektivy může jevit jako přerývaný, ale ve skutečnosti je historicky kontinuální. Literární paměť může absorbovat zapomnění, ve kterém se občas české věci zdánlivě ztrácí. Nedorozumění, zkrat, záměna, stejně jako fantastický zeměpis patří do literárního příběhu i příběhu o literatuře, který se nejednou odehrává prostě jinde a jindy.

V italském univerzitním systému jsou dnes český jazyk a literatura jen malou sekci vědeckého oboru *Slavistica*. Tuto sekci tvoří pět lidí z celkových 144 slavistů – jedná se tedy přibližně o tři procenta. Sledovat předmět svého zájmu na základě měřítka menší/větší, tedy podle rozměrů pozorovaných věcí, předpokládá, že zaujmeme určitou perspektivu. Jako kdysi, v druhé polovině patnáctého století, učil italský mistr ze Sansepolcra: zvolit si perspektivu znamená být schopen vnímat věci v souvislostech „podle rozsahu jejich vzdálenosti, bez ní [tj. bez perspektivy] se nedá žádná věc správně odstupňovat“.¹ Piero della Francesca měl na

1 „Molti dipintori biasimano la prospectiva perché non intendano la forza de le linee et degl'angoli che da essa se producano: con li quali commensuratamente onni contorno e lineamento se descrive. Però me pare de dovere mostrare quanto questa scientia sia necessaria alla pictura. Dico che la prospectiva sona nel nome suo commo dire 'cose vedute da lungi, rapresentate socto certi dati termini con proportione, secondo la quantità de le distantie loro', sença de la quale non se pò alcuna cosa degradare giustamente.”

mysli prostorové vzdálenosti, ale zvolit si správnou perspektivu je nutné vždy: to platí zvláště v těch případech, v nichž se k prostorovým souřadnicím, při zobrazování nebo při interpretaci, přidají další vzdálenosti a poměry, např. časové nebo kulturní.

V polovině patnáctého století měla za sebou Univerzita Karlova již sto let od svého založení, které, jak známo, prosadil v roce 1348 Karel IV., císař Svaté říše římské. V oné vzdálené době evropských dějin, kdy ještě přirozeně ani neexistovala přísná filologicko-národní klasifikace vědeckých oborů, která dnes platí v evropském univerzitním systému, mohla být perspektiva vedena z malé obce až ke kontinentu. Karel IV., který jako patnáctiletý zahájil svou panovníckou kariéru v toskánském městě Lucca a znal tedy zblízka provinční sváry, upevnil nejenom základy římské říše, ale založil také dlouhou pražskou kulturní tradici, která byla definována na principech vztahů

FRANCESCA, Piero della. *De prospectiva pingendi*. GIZZI, Chiara, ed. Venezia: Edizioni Ca' Foscari, 2016, s. 190. ISBN 978-88-6969-099-0. (Mnoho malířů si neváží perspektivy, protože nerozumějí síle přímek a úhlů, které utváří: jimi a jejich prostřednictvím se přiměřeně popisuje každý obrys a každá kontura. Zdá se mi ale, že bych měl ukázat, nakolik je tato věda potřebná pro malířství. Tvrdím, že perspektiva ve svém názvu jako by říkala „věci viděné z daleka, reprezentované v jistých termínech úměrně, podle rozsahu jejich vzdálenosti“ a bez ní se nedá žádná věc správně odstupňovat. [Přel. A. C.]

s mezinárodním kontextem. Již od svých počátků měla Universitas Carolina čtyři *nationes* (český, polský, saský a bavorský): od tak vzdáleného úběžného bodu lze pak „správně odstupňovat“ proporce jisté části evropských kulturních dějin, tedy těch spojených s Prahou a vyslovených především česky, německy, latinsky a hebrejsky.

Bohatství, složitost a pluralita české (jinými slovy pražské) kulturní tradice dovoluje, možná přímo vyžaduje, dvojí perspektivu, dvojí přístup: ten první je čistě historický, ten druhý mytický, ztvárněný literaturou. Mně osobně je blízká pozice francouzského literárního kritika Antoina Compagnona. Literatura je podle něj nejedním vzácným prostředkem pro poznání minulých životů a zkušeností, cizích a jiných identit. V roce 2006 v úvodní přednášce na Collège de France s příznačným názvem *La littérature, pour quoi faire?* (K čemu je literatura?) Compagnon prohlásil:

Literaturu musíme číst a studovat, protože nabízí prostředek – někdo by řekl jediný prostředek – jak uchovat a sdílet zkušenost jiných lidí, těch, kteří jsou od nás vzdáleni v prostoru a v čase, nebo těch, kteří se od nás liší, protože jejich životní podmínky jsou rozdílné od našich.²

2 „La littérature doit donc être lue et étudiée parce qu'elle offre un moyen – certains diront même le seul – de préserver et de trans-

Z této perspektivy se takzvaná „malá“ literatura, nebo přesněji řečeno literatura napsaná v menšinovém jazyce, jeví jako zvlášť podnětná, jelikož má schopnost zprostředkovat nám životy a zkušenosti, o kterých ví jen málokdo.

Literární historiografie vznikala po staletí. O literatuře sepsovali evropští učenci dlouho buď rétorické příručky (takzvané „poetiky“ humanistického rázu), nebo erudovaná kompendia – v obou případech ale chybělo povědomí o historickém vývoji a požadavek kritického soudu. K těmto zřetelům v sedmnáctém století začali přihlížet – a tím předjímalí budoucí podobu literární historiografie – učenci Tovaryšstva Ježíšova, v italském kontextu například Giacinto Gimma, Francesco Saverio Quadrio, později také Girolamo Tiraboschi, jak o tom ostatně píše ve svých skvělých *Dějinách literárních dějin* (*Storia delle storie letterarie*, 1942, 1969) literární kritik a vědec Giovanni Getto.³ Možná souvisel

mettre l'expérience des autres, ceux qui sont éloignés de nous dans l'espace et le temps, ou qui diffèrent de nous par les conditions de leur vie." COMPAGNON, Antoine. *La littérature, pour quoi faire?* Paris: Collège de France, 2007, s. 63. Leçons inaugurales du Collège de France. ISBN 9782821829541.

3 „La nostra storiografia letteraria nel suo sorgere istituisce dunque una specie di parentela con la Compagnia di Gesù, offrendo in tal modo un non lieve pretesto di infastidita polemica alla nuova critica ottocentesca, e al Foscolo in modo speciale, impaziente flagellatore

jeho promyšlený přístup s učitelským posláním, které jezuité plnili. V českém kontextu přispěl ke vzniku literární historiografie Bohuslav Balbín (1621–1688), také jezuita. Proslulým se v této souvislosti stal jeho spis *Bohemia docta*, jedenáctý díl souboru *Miscellanea historica regni Bohemiae*, který byl napsán v poslední třetině sedmnáctého století. Jeho přístup k literatuře se přitom neřídil jazykovým kritériem, Balbín nepovažoval za součást české literatury texty napsané pouze v češtině. Ostatně podobně jako italský jezuita Girolamo Tiraboschi, jenž do svých *Dějin italské literatury* (*Storia della letteratura italiana*, 1772–1782) hodlal zařadit veškerá díla napsaná na území Itálie.

Bohemia docta a další Balbínův „bohemistický“ traktát *Dissertatio apologetica pro lingua slavonica praecipue bohemica* byly vydány teprve v sedmdesátých letech osmnáctého století, kdy na ně osvícenci připevnili národní punc, a to navzdory tomu, že Balbín nebyl vlastencem v obrozeneckém slova smyslu.

dell'intonazione claustrale propria delle storie della letteratura del Settecento.“ GETTO, Giovanni. *Storia delle storie letterarie* [e-book]. ALLASIA, Clara, ed. Napoli: Liguori Editore, 2010 [podle třetího vydání z roku 1969], poz. 1078. ISBN 9788820739447. (Naše literární historiografie naznačila od svého vzniku jistou příbuznost s Tovařystvem Ježíšovým, a tím nabídla nové kritice devatenáctého století nemalý důvod k rozčílené polemice, zvláště Foscolovi, netrpělivému bičovateli klášterní intonace, která charakterizovala literární historie osmnáctého století. [Přel. A. C.]

Osvícenská interpretace se pak během devatenáctého století nadobro ustálila i přes to, že tato myšlenka nepatřila do romantické filosofie dějin. Česká národní hymna *Kde domov můj?*, v níž jsou převzaty verše z *Fidlovačky* (1834) Josefa Kajetána Tyla, má romantickou inspiraci a v tomto smyslu je otázka v jejím incipitu jenom zdánlivě paradoxní. Ostatně je tu ještě jedna zajímavá souvislost: v písni byla rozpoznána příbuznost se slavnou německou Goethovou *Písní Mignoninou* (*Kennst du das Land*). Goethovská, tj. německá inspirace nebyla v první polovině devatenáctého století nic divného. V té době byl součástí poetiky romantismu jistý „kosmopolitismus“. Soužití německého a českého jazyka a literatury bylo v Čechách všedním jevem.

Na konci devatenáctého století, kdy evropská inteligence debatovala o národních identitách a národních státech založených na principu národního jazyka, Tomáš G. Masaryk a jeho spolupracovníci iritovali soudobou českou učenou společnost proslulými provokativními úvahami o smyslu malé české kultury.⁴ Před první světovou válkou nebyla totiž národní identita obecně ustáleným pojmem. V širších vrstvách evropského obyvatelstva převládala spíše „národní lhostejnost“.

4 Srov. SCHAUER, Hubert Gordon. Naše dvě otázky. *Čas*. 1886, roč. 1, č. 1, s. 1–4. Srov. též MASARYK, Tomáš Garrigue. *Česká otázka. Snahy a tužby národního obrození*. Praha: Nákl. Času, 1895.

Perspektiva tzv. *national indifference* se těší čím dál většímu zájmu v historických studiích a podle vědců, kteří se vydali tímto směrem a mezi něž patří například Maarten Van Ginderachter z antverpské univerzity, nebyl nacionalismus v Evropě v devatenáctém století a na počátku století dvacátého masovým jevem. K ideji národa přistupovala tehdy většina lidí s lhostejností, ambivalentně nebo oportunisticky⁵ (podobný postoj měla ostatně židovská část evropského obyvatelstva k otázce asimilace). Z perspektivy dvacátého století, která už přijala národní a národnostní princip i s jeho vyhocenými nacionalismy, jsme se naučili vykládat kulturní dějiny „národně filologicky“. Třídíme díla a spisovatele automaticky podle toho, jak kdo píše: česky, německy, anglicky atd.; pracujeme na katedrách příslušného jazyka a literatury, takže učíme bohemistiku, anglistiku, germanistiku...

Národně filologický přístup je naštěstí už překonaný – alespoň z teoretického hlediska, neboť v praxi našich oborů stále přetrvává. Naštěstí jsme z oné velké literárněhistorické a literárněkritické epochy devatenáctého a dvacátého století zdělili mnoho dalších podnětů, mimo jiné i požadavek důsledné kritické práce a filologické přesnosti.

5 Srov. soubor studií VAN GINDERACHTER, Maarten a FOX, Jon, eds. *National Indifference and the History of Nationalism in modern Europe*. London: Routledge, 2019. ISBN 9781138503489.

K národně filologickému principu, který se uplatnil mezi evropskými učiteli, se v české kultuře připojil další specifický a matoucí prvek související s multikulturním a vícejazyčným, jedním slovem se složitým charakterem střeoevropského prostoru. Tento prvek by sám o sobě matoucí nebyl, avšak v době nacionalismů byl překroucen, a dokonce i popřen. Z druhé strany se svou suggestivní silou mnohost a rozmanitost stala bohatým zdrojem pro literaturu a umění: svou jazykovou – tedy stylistickou – podstatou nabízela pestrou látku pro vytvoření různých mýtů, dovolila stavět na nedorozumění. Tak se stalo i v případě mýtu založeném na nesprávném výkladu zdroje Shakespearovy *Zimní pohádky*.

Shakespeare psal hru *The Winter's Tale* kolem roku 1610. Tedy v závěru onoho období, kdy byla učená Praha hlavním městem Svaté říše římské a císař Rudolf II. přilákal na svůj nádherný dvůr umělce, vědce i šarlatány z celé Evropy. Shakespeara pravděpodobně nezajímala tehdejší skutečná Praha ani dobové reálné Čechy, které opravdu neměly žádné mořské břehy. Chtěl napsat pohádku, fantastický příběh, pro který, jak známo, nenašel inspiraci v dějinách, ale v literatuře: v románu *Pandosto*, který v roce 1588 napsal Robert Greene (asi 1558–1592), anglický básník a dramatik. V jeho příběhu se sicilský král Egistus vypraví lodí do Čech, neboť chce navštívit přítele Pandosta. A není nic divného na tom, že Egistus cestuje po moři, jelikož Sicílie je ostrov. Greene nepíše, kde Egistus přistane –

pravděpodobně ani nemyslel na přesnou geografickou lokaci. To až tedy Shakespeare explicitně přiznal Čechám moře, když se ve třetí scéně třetího jednání *Zimní pohádky* Antigonus zeptá námořníka: „Thou art perfect then, our ship hath touched upon The deserts of Bohemia?“⁶ *Zimní pohádka* se neodehrávala ve středu Evropy, ale ve vzdálených končinách, které byly nejspíše vymyšlené: „Places remote enough are in Bohemia.“⁷

Možná, že Shakespeare vybral pro svou vymyšlenou a fantastickou zemi u moře Čechy (Bohemia) kvůli zprávám o fantastické a magické rudolfínské Praze: ze slávy císařského města pak zachytil prvek vhodný pro atmosféru své pohádky, stranou nechal historické okolnosti o drahocenných uměleckých sbírkách, starobylé univerzitě, habsburském panovníkovi a o protireformaci – to vše nebylo pro jeho námět nijak důležité. Shakespearova dislokace se nicméně postupem času stala emblematickou pro označení těžko rozpoznatelné identity, jejíž stopa se v literatuře ztrácí a míří mimo skutečnost.

6 SHAKESPEARE, William. *The Winter's Tale*. Podlé: HYLTON, Jeremy. *The Complete Works of William Shakespeare* [online]. Dostupné z: http://shakespeare.mit.edu/winters_tale/winters_tale.3.3.html. (Poznal jsi už, že naše loď přistála u českých pustin? [Přel. A. C.]

7 Tamtéž. (Velmi vzdálené končiny jsou v Čechách. [Přel. A. C.]

Středoevropská multikulturalita byla nejednou zjednodušována a revidována. Podle nacionalistické vize musí být jazyková identita a kulturní identita totožné, jednoznačné. Taková jednoznačnost se ale v českém kontextu poprvé zrealizovala teprve ve druhé polovině dvacátého století, když byl nejprve z české (nejenom) kulturní situace vyškrtnut židovský prvek a o pár let později i prvek německý.

Tento vlastně nesprávný a dezinterpretující obraz výhradně jazykově české kulturní tradice se ale hodil zahraničním slavistikám: například v italské slavistice byly od jejího vzniku nejsilnějšími disciplínami slovanská filologie a rusistika, ze začátku podle národně filologického a nacionálního kritéria, a to vlivem panslavistických a rusofilských vizí. Po druhé světové válce se tak stalo v důsledku obecné rusifikace a sovětizace takzvaného slovanského světa, pověstné „východní Evropy“ slovanského jazyka.

Slovansko-politické hledisko ovšem nepředstavuje jediný pokus o redukci středoevropské multiplicity a složitosti. Redukci středoevropské kultury (nebo aspoň její části) na principu jakési habsburské nostalgie provedl známý italský germanista Claudio Magris ve své první knize *Il mito absburgico nella letteratura austriaca moderna* (1963), v češtině *Habsburský mýtus v moderní rakouské literatuře* (2001). Kořeny Magrisovy představy o habsburském prostoru tkví

alespoň zčásti v myšlence o Mitteleuropě, kterou pěstovali nostalgičtí dědicové terstské kosmopolitní kultury: onoho zmytizovaného světa, který patřil pod habsburskou monarchii a ve kterém žili a psali spisovatelé jako Italo Svevo, Umberto Saba, Giani Stuparich, Edoardo Weiss a další. Magrisova kniha výrazně uspěla i mimo okruh odborných zájemců (nejenom v Itálii, měla četné překlady, včetně dvou německých) a jeho koncepce tak nabyla významu, který přesáhl původní záměr. Pomohla vytvořit italskou představu střední Evropy, která se téměř kryje s habsburským mýtem: kvůli Magrisově knize se habsburský střeoevropský mýtus přelil přes hranice rakouské literatury, prosákl celou kulturní oblastí monarchie a pokryl i souběžné literární jevy existující vedle rakouské – německy psané – literatury. Magris například píše, že literárně nejzajímavější obraz moravského venkova podala v rakouské literatuře Marie von Ebner-Eschenbach, původem z moravských Zdislavic (psáno Zdislawitz):

Jestliže Stifter dobyl pro umění Šumavu, s dílem této osvětlené a inteligentní šlechtičny vstupuje do rakouské literatury moravská rovina – se svými melancholickými rozlohami, s vesnicemi a zámky netečné aristokracie.⁸

8 MAGRIS, Claudio. *Habsburský mýtus v moderní rakouské lite-*

To může být pravdou, ale italský čtenář Magrisovy objevené knihy nemohl tušit, že o podobném „habsburském“ tématu psala i Božena Němcová. A italský čtenář Magrisovy knihy neměl ani zdání, že o českém a moravském venkově psali také jiní spisovatelé v jiném jazyce než německém. Rakouská literatura byla v Magrisově podání literaturou psanou německy v rámci habsburské monarchie třeba i haličským spisovatelem. Tak vznikla představa o jakési „celomonarchistické“ literatuře napsané v němčině.

Magrisův habsbursko-středoevropský literární mýtus je dalším příkladem moci literatury: tento mýtus není existujícím kulturním předpokladem jeho literárního ztvárnění, nýbrž až jeho výsledkem, jak píše Jiří Pelán v doslovu k českému překladu Magrisovy knihy:

Dílo však nezapůsobilo pouze svým tématem, ale také způsobem, jakým bylo toto téma zpracováno. Magris tu nepodával pouze dějiny novodobé rakouské literatury (byť knihu lze číst i takto), ani nebudoval

ratuře. Přel. PELÁN, Jiří a SEIDL, Ivan. Brno: Barrister & Principal, 2001, s. 148. ISBN 80-85947-80-3. „Se Stifter aveva acquisito all'arte la selva boema, con l'opera di questa illuminata e intelligente nobildonna fa il suo ingresso nella letteratura austriaca la pianura morava, con le sue melanconiche distese, i villaggi e i castelli di un'aristocrazia indolente.“ MAGRIS, Claudio. *Il mito absburgico nella letteratura austriaca moderna*. Torino: Einaudi, 2009 [1963], s. 168–169. ISBN 9788806200336.

široké panoráma, v němž by literatura byla systematicky konfrontována s historií, politikou, filozofií, ekonomikou, právem, náboženstvím apod. (třebaže průběžně všechny tyto aspekty vtahoval do hry), ale snažil se uchopit svébytnost rakouské civilizace prostřednictvím její vlastní sebereflexe: prostřednictvím obrazu, jež si o sobě sama vytvořila a jehož stopy nejzřetelněji uchovala právě literatura.⁹

Jako italská bohemistka jsem se dlouho osvobozovala ze slavistického oboru, do kterého disciplína český jazyk a literatura přirozeně spadala a v současné době ještě zčásti spadá. Asi před 10 lety byl v italské klasifikaci vědeckých oborů zaveden obor Germanoslavistika (*Lingue, letterature e culture germaniche e slave*) a nyní se tedy systém kvalifikačních stupňů od předgraduálního studia po profesury řídí tímto širším oborem. Proto jsme s kolegy z Filozofické fakulty Univerzity Sapienza v Římě a s kolegy z Filozofické fakulty pražské Univerzity Karlovy založili nový společný doktorský program Germanoslavistika, zahájený ve školním roce 2019–2020. Budoucí doktoři budou mít germanistickou nebo slavistickou specializaci, včetně bohemistiky, ale budou muset alespoň nahlédnout do sousedního oboru, naučit

9 PELÁN, Jiří. Habsburský mýtus Claudia Magrise [doslov]. In: MAGRIS, Claudio. *Habsburský mýtus v moderní rakouské literatuře*, s. 286.

se alespoň jeden sousední jazyk. Pro takový program je Univerzita Karlova vítaným partnerem, a to nejenom kvůli staleté prestižní vědecké tradici ve slavistických i germanistických disciplínách.

Mé osobní cestě z limit nastavených tradiční italskou slavistikou pomohlo komparatistické školení Petera Demetze, jeho důsledný komentář k Masarykovým statím o ruském a evropském myšlení. Peter Demetz uplatňuje ve svých bohemistických pracích zároveň hledisko interní, jelikož jako pražský rodák měl české vysokoškolské vzdělání, a hledisko vnější, zformované v americkém exilu a v dlouholetém působení na Yale University.

Díky Demetzově přirozeně posunutému středo-evropskému oku, abych parafrázovala známý Hrabalův obrat a pojem, vznikla mimo jiné kniha *Prague in Black and Gold* (publikovaná v roce 1997, několik let po pádu evropských komunistických režimů), věnovaná milovanému a nenáviděnému rodnému městu: „I love and hate my hometown.“¹⁰ Tak začíná úvod ke knize. Snaha o nápravu falešných mýtů je deklarovaným cílem Demetzovy studie:

Nejsem takový blázen, abych se domníval, že mohu předložit dějiny Prahy v takové podobě, v níž se

10 DEMETZ, Peter. *Prague in black and gold. The History of a City*. London: Penguin, 1997, s. XI. ISBN 978-0-14-026888-1.

skutečně udály, ale přesto doufám, že mohu proti některým tradičním líčením postavit jiné verze, které neskrývají mé polemické úmysly.¹¹

Demetz nenechává stranou ani politický dopad kulturních dějin:

Multietnicita neboli společnost složená z četných rozdílných společenství, v níž je možno žít, se stala – přinejmenším ve Spojených státech – základním závazkem politického života i akademického bádání. Proto je tak smutné sledovat, jak se ve Starém světě v řadě míst s multietnickými tradicemi život během přibližně jedné poslední generace změnil v kompaktnější uplatňování jediné národní kultury, pro niž je charakteristické vylučování ostatních a určitá dávka xenofobie. V daném okamžiku nemusí být neúčinné, prozkoumáme-li dějiny jednoho evropského města, které po staletí budovali Češi, Němci, Židé a Italové, přestože četní historikové ostatních národností rádi snižují podíl, jímž při tom přispěli přísluš-

11 DEMETZ, Peter. *Praha černá a zlatá. Výjevy ze života jednoho evropského města*. Přel. HRON, Zdeněk. Praha: Prostor, 1998, s. 14. ISBN 80-85190-92-3. „I am not foolish enough to believe that I can offer a Prague history as it really happened, but I hope to counter some of the traditional narratives with other stories that do not hide my polemical intentions.“ DEMETZ, Peter. *Prague in black and gold. The History of a City*, s. XI–XII.

níci některé ze zbývajících skupin, a často se dokáží shodnout pouze v tom, že zcela přehlížíjí obyvatele Židovského města.¹²

Hned v úvodu pocituje autor potřebu vymezit svou knihu o Praze vůči proslulé *Magické Praze* italského bohemisty a rusisty Angela Marii Ripellina (1923–1978), publikované v Turíně před téměř pětáctyřiceti lety v roce 1973, tedy v době, kdy v Československu vrcholila normalizace:

Dosti podivnou shodou okolností se stalo, že „magická Praha“ i se svými konvencemi znovu ožila

12 DEMETZ, Peter. *Praha černá a zlatá. Výjevy ze života jednoho evropského města*, s. 14. „Multiethnicity, or a livable society made of many different societies, has become a fundamental commitment in political life and in academic studies, at least in the United States. It is sad to see that in the Old World many places of multiethnic traditions have, in the past generation or so, turned to the more solid enjoyments of a single national culture characterized by policies of exclusion and a dash of xenophobia. In this particular moment it may not be useless to explore the history of a European city built over many centuries by Czechs, Germans, Jews, and Italians – though many of the national historians would like to diminish the contributions of one or the other group and often agree only in their efforts to ignore the people of the Jewish Town.“ DEMETZ, Peter. *Prague in black and gold. The History of a City*, s. XII.

začátkem šedesátých let, kdy si zde opět začali klást náročné otázky zásadního společenského a kulturního významu. Myšlenky „magické Prahy“ [...] kodifikoval italský literární vědec Angelo Maria Ripellino ve své knize *Magická Praha (Praga magica, 1973)*, která si kladla za cíl znovu oživit město v podobě přízračného místa plného mystiky a zjevení, bláznů a alchymistů, prokletých básníků a věštců nadaných okultními schopnostmi – to vše v oprávněném protestu proti nudnému světu státního plánování a proti zkosnatělým a dotěrným aparátníkům, kteří se děsili změn a spontaneity.¹³

Demetz tedy vychází z úvahy, že je Ripellinova *Magická Praha* poplatná mýtu magického města vzniklému

13 DEMETZ, Peter. *Praha černá a zlatá. Výjevy ze života jednoho evropského města*, s. 14. „Strangely enough, magic Prague and its conventions were brought to new life in the early 1960s when challenging questions of social and cultural importance were asked again in Prague. [...] The Italian scholar Angelo Maria Ripellino's *Praga magica* [...] aimed to resuscitate the city as an eerie place of mystics and specters, madmen and alchemists, *poets maudits* and soothsayers of occult powers – all in legitimate protest against the boring world of state planning and against the wooden and mercurial apparatchiks who feared change and spontaneity.“ DEMETZ, Peter. *Prague in black and gold. The History of a City*, s. XIV.

v rámci nové levice¹⁴ a zároveň tento mýtus potvrzuje a upevňuje.

Ve skutečnosti myšlenka napsat knihu o *Alchymii Prahy* (tak zněl první název Ripellinova projektu) vznikla už v padesátých letech, tedy dříve, než se v šedesátých letech zformovala „nová levice“ reformistů. Druhá Ripellinova bohemistická kniha měla předstupeň v jeho *Dějínách současné české poezie* z roku 1950, ta byla přeložena do češtiny teprve v roce 2019.¹⁵ Spojení mezi těmito dvěma autorovými bohemistickými knihami vyjde najevo, když vezmeme v úvahu odkaz na „alchymii města“, který se nejednou vyskytuje v *Dějínách současné české poezie*. Kromě toho autor v obou knihách uplatňuje stejný základní „mozaikovitý“ kompoziční postup, třebaže v *Magické Praze* leckdy vystupňovaný až k manýrismu.

Magická Praha měla spíš literární inspiraci než ideologické pozadí. V dopise z 18. února roku 1957 adresovaném spisovateli Italu Calvinovi, tehdejšímu redaktorovi turínského nakladatelství Einaudi, Ripellino píše:

14 „Nový levicový mýtus o magické Praze byl prospěšnější za neo-stalinistického režimu než po jeho pádu.“ DEMETZ, Peter. *Praha černá a zlatá. Výjevy ze života jednoho evropského města*, s. 14.

15 RIPELLINO, Angelo Maria. *Dějiny současné české poezie*. Přel. SOVOVÁ, Jana. Praha: Univerzita Karlova, 2019. ISBN 978-80-7308-890-3.

Když jsem znovu přečetl Kafkův životopis od Maxe Broda, našel jsem svědectví o vlivu Boženy Němcové na Zámek. [...] Otázka českých kořenů Franze Kafky mě už dlouho fascinuje: myslím si, že vazby jsou tu mnohem silnější, než se obecně soudí. A možná, až vám odevzdám *Majakovského a divadlo jeho doby* (doufám, že knihu dodělám do června), pošlu vám návrh o knize esejů s názvem *Alchymie Prahy* nebo tak podobně (o magickém duchu tohoto města, o jeho tradicích, o jeho syntéze české a německé kultury, o ‚chuti‘ pražské kultury, o Švejkově humoru atd.).¹⁶

Magická Praha se otevírá působivým vyvoláváním pražských vrstevníků Franze Kafky a Jaroslava Haška:

16 „Rileggendo la biografia di Max Brod su Kafka, ho ritrovato la testimonianza dell'influsso di Božena Němcová sul ‚Castello‘. [...] Questa delle radici ceche di Kafka è una storia che mi incanta da lungo tempo: credo che i legami siano molto più forti di quanto si creda comunemente. E può darsi che, quando vi avrò consegnato ‚Majakovskij e il teatro del suo tempo‘ (spero di finirlo entro giugno), io vi proponga un libro di saggi intitolato ‚Alchimia di Praga‘ o in modo simile (sullo spirito magico di questa città, sulle sue tradizioni, sulla sua sintesi di cultura ceca e tedesca, sul ‚gusto‘ della sua cultura, sull'umorismo di Švejk, ecc.).” Archivio di Stato di Torino, Giulio Einaudi Editore, Corrispondenza con autori e collaboratori italiani, složka A. M. Ripellino, cart. 174.1, f. 125. Kniha o Majakovském skutečně vyšla brzy: srov. RIPELLINO, Angelo Maria. *Majakovskij e il teatro russo d'avanguardia*. Torino: Einaudi, 1959.

Ještě dnes, každou noc o páté se vrací Franz Kafka Celetnou ulicí domů, v buřince, celý v černém. Ještě dnes, každou noc proklamuje Jaroslav Hašek v nějaké hospodě svým druhům v hýření, že radikalismus je zhoubný, neboť pouze poslušnost je cesta, jak dosáhnout zdravého pokroku.¹⁷

Ve svém díle Ripellino vědomě přehlíží pozitivní a racionální tradici pražské kultury a navazuje na mýtus mystického města fin de siècle, na mýtus barokní Prahy, na Prahu vysněnou a nereálnou, tedy na Prahu blízkou fantastickému kraji Shakespearovy *Zimní pohádky*.

Detlev von Liliencron byl přesvědčen, že již jednou žil v české metropoli, ale nikoli jako básník, nýbrž jako kapitán Valdštejnových lancknechtů. Také já jsem si jist, že jsem v ní žil v jiných epochách. Možná, že jsem se do ní dostal jako člen doprovodu sicilské princezny Perdity, která podle Shakespearovy *Zimní*

17 RIPELLINO, Angelo Maria. *Magická Praha*. Přel. "K" [KLÍPA, Bohumír]. Köln: Index, 1978, s. 6. „Ancor oggi, ogni notte, alle cinque, Franz Kafka ritorna a via Celetná (Zeltnergasse) a casa sua, con bombetta, vestito di nero. Ancor oggi, ogni notte, Jaroslav Hašek, in qualche taverna, proclama ai compagni di gozzoviglia che il radicalismo è dannoso e che il sano progresso si può raggiungere solo nell'obbedienza.“ RIPELLINO, Angelo Maria. *Praga magica*. Torino: Einaudi, 1973, s. 5.

pohádky byla nevěstou prince Florizela, syna českého krále Polissena. Nebo jsem byl žákem Arcimbolda, „nejvynalézavějšího malíře fantazie“, který po mnohá léta pobýval na dvoře Jeho Výsosti císaře Rudolfa II.¹⁸

Jen zdánlivě se shakespearovské kompoziční gesto, motiv vzdáleného a magického, podobá mýtům české absence a dálky používaných ve dvacátém století s politickým záměrem. Samozřejmě Chamberlain věděl moc dobře, kde a co jsou Čechy, ale díky existenci jistého literárního mýtu si mohl dovolit tvrzení, které se zalíbilo většině anglických občanů a ovšem jeho politickým partnerům. Politický oportunismus tak využíval literárního mýtu, ale nelze lživý politický oportunismus zaměnit za umělecký počín: umělecké dílo nezahaluje, naopak, vždycky má objevnou moc a náboj. Jak zdůrazňuje Derek Sayer v knize *The Coasts of Bohemia*, nelze přiřadit britského premiéra Neville Chamberlaina k Shakespearovi:

18 RIPELLINO, Angelo Maria. *Magická Praha*, s. 7. „Detlev von Liliencron era convinto di esser già vissuto una volta nella capitale boema, non come poeta, ma come capitano dei lanzichenecchi del Wallenstein. Anch'io ho la certezza di avervi abitato in altre epoche. Forse vi giunsi al séguito della siciliana principessa Perdita [...]. Oppure come scolaro dell'Arcimboldo, ‚ingegnossissimo pittor fantastico‘, che dimorò per molti anni alla corte di Sua Maestà Cesarea Rodolfo II.” RIPELLINO, Angelo Maria. *Praga magica*, s. 6.

Češi mají sklon vidět v Shakespearově opatření jejich země břehem typický příklad zahraniční ignorance o své zemi; tato ignorance měla svůj hanebný nadir v deskripci Československa, kterou podal v roce 1938 britský premiér Neville Chamberlain: „vzdálená země“, kde žijí hádaví lidé, „o kterých nic nevíme“.¹⁹

Nepodloženost takové sugesce může odhalit zase literatura, a to třeba zevnitř anglické literární kultury: tohoto tématu se dotkla londýnská spisovatelka Elizabeth Jane Howard (1923–2014) v románu *The Light Years* (Lehké roky, 1990) – je to první díl ságy rodu Cazaletů (*The Cazalet Chronicles*). Děj začíná v letech těsně předcházejících vypuknutí druhé světové války. Autorka zachycuje okázalou lhostejnost k událostem, které se odehrávají ve střední Evropě, jak ze strany britských politiků, tak veřejnosti: „Mlčení o válce byla jedna věc, ale obecné odmítnutí přijmout fakta, druhá.“²⁰

19 „Czechs are inclined to see Shakespeare's furnishing of their country with a coastline as a typical example of foreigners' ignorance of their land, which was to reach its shameful nadir in British Prime Minister Neville Chamberlain's description of Czechoslovakia in 1938 as 'a faraway country' inhabited by quarrelling peoples 'of whom we know nothing'." SAYER, Derek. *The Coasts of Bohemia. A Czech History*. Princeton: Princeton University Press, 1998, s. 5.

20 Zde cituji v českém překladu, který laskavě pořídila Libuše Heczková. „Silence about the war was one thing, the general

Podobnou lhostejnost a nezájem projevují lidé vůči Československu:

Když se vraceli z Rye, pokusil se Hugh ještě jednou Eduarda přesvědčit, aby o věci přemýšlel. Zeptal se ho, co myslí, že se stane s Československem, když se dalším cílem nacistů stane jeho německá menšina. Eduard řekl, že o Československu neví nic, jen že se tam dělají dobré boty a sklo, a když tam je tolik Němců, tak je pro ně dost logické, že se chtějí spojit se zbytkem své rasy, a že to celé stejně nemá nic společného s Británií a Francií. Když Hugh, kterému náhle došlo, jak hluboká je bratrova ignorance, namítl, že Československo je demokracie, jejíž hranice potvrdila Británie s Francií Versailleskou smlouvou, a že tedy s tím asi má Británie něco společného, Eduard skoro nakvašeně odpověděl, že Hugh sice určitě ví víc než on, ale věc se má tak, že prostě nikdo nechce další válku.²¹

refusal to consider the facts of what was happening now was another." HOWARD, Elizabeth Jane. *The Light Years (The Cazalet Chronicles)* [e-book]. London: PAN, 2011, poz. 3989.

21 „On their drive back from Rye, he had made another attempt to get Edward to consider the matter—asked him what he thought was going to happen in Czechoslovakia where there was a German minority that looked like being the Nazis' next target. Edward had said that he knew nothing about Czechoslovakia except that they were supposed to be good at making shoes and glass, and if the

Vraťme se však k incipitu *Magické Prahy*, kde se vedle sebe objevují pražští autoři Kafka a Hašek (je možná zbytečné připomínat, že v běžných univerzitních programech patří Kafka do německé literatury a Hašek do české), a vraťme se také k výchozímu pojmu malé neboli „menší“ literatury a kultury. Ráda bych se krátce věnovala dílčí otázce perspektivy spojené s autorem. Jde přitom o jednoho z výše uvedených, kteří jsou zmíněni – v incipitu *Magické Prahy*. Franz Kafka psal v jazyce, který byl ve střední Evropě tradičně dominantní. Teprve v posledních dvou desetiletích devatenáctého století (Kafka se narodil v roce 1883) čeština a němčina získávaly v Čechách stejnou platnost v administrativním životě, avšak němčina byla nadále jedním ze zemských jazyků; ostatně pražská univerzita se stala znovu českou až v roce 1882, a to rozdělením na německou a českou část.

country contained a whole lot of Germans it was perfectly reasonable of them to want to ally themselves to the rest of their race, it really wasn't anything to do with Britain or France. When Hugh, who realised then, for the first time, the degree of his brother's ignorance in the matter, pointed out that Czechoslovakia was a democracy whose borders had been determined by England and France at the treaty of Versailles and that, therefore, it could reasonably be said to be something to do with them, Edward had replied almost irritably that Hugh obviously knew far more about it than he did, but that the main point was that nobody wanted another war." Tamtéž.

Ve známé studii *Kafka. Pour une littérature mineure (Kafka. Za menšinovou literaturu)*, která vyšla v roce 1975, připisovali její autoři Gilles Deleuze a Félix Guattari Kafkovi definici pojmu „menší literatury“.²² Podle francouzských autorů je Kafkův pojem pojmem revolučním, který menším/menšinovým literaturám – pokud jsou ovšem napsané ve větších/většinových jazycích – propůjčil objevený a převratný potenciál. Argumentují, že menšinová neboli menší literatura pražská není literaturou napsanou v menšinovém neboli menším jazyce, ale literaturou menšiny napsanou ve většinovém jazyce, který je však zbavený svého území. Píšou:

Pražská němčina je zkrátka deterritorializovaný jazyk, způsobilý ke zvláštnímu menšinovému použití (srov. co v jiném kontextu dnes provádějí černoši s americkou angličtinou).²³

22 *Mineur* znamená menší, a také druhořadý, méněcenný: ve francouzštině (stejně jako v italštině) existuje vedle slova *mineur*, tj. *mineure*, také slovo *minoritaire*, *minoritario*, *menšinový*; je pravda, že se slovo *mineur/mineure* lze používat ve smyslu menšího počtem, velikostí, avšak vždy zůstává ambivalentní, zachovává si jistou nepřijemnou pachut.

23 DELEUZE, Gilles a GUATTARI, Félix. *Kafka. Za menšinovou literaturu*. Přel. HRDLIČKA, Josef. Praha: Herrmann & synové, 2017, s. 29. ISBN 978-80-87054-49-9. „L'allemand de Prague est une langue déterritorialisée, propre à d'étranges usages mineurs

Celá antiteze větší/menší, většinový/menšinový má vratký základ, když se vztahuje k pluralitní evropské kulturní tradici, kde jsou hranice plynulé. Je ovšem smysluplnější v případě postkoloniálních literatur nebo autorů, kteří píšou v jiném jazyce než mateřském.

Dále cituji komentář G. Deleuza a F. Guattariho k několika větám ze známého dopisu, který Kafka adresoval Maxi Brodovi v červnu 1921:

Kafka nestaví problém výrazu univerzálně a abstraktně, ale ve vztahu k tzv. menšinovým literaturám – jako je například židovská literatura ve Varšavě nebo v Praze. Menšinová literatura není literatura menšinového jazyka, je to spíše literatura, kterou menšina vytváří ve většinovém jazyce. [...] Problém menšin. Problém menšinové literatury, ale také problém nás všech: jak vytrhnout jejímu vlastnímu jazyku menšinovou literaturu, schopnou vyhloubit řeč a uvést ji do pohybu po střídme revoluční linii? Jak se stát nomádem a přistěhovalcem a cikánem ve svém vlastním jazyce? Kafka říká: kradte děti z kolébek, tančete na napjatém laně.²⁴

(cf., dans un autre contexte aujourd'hui, ce que les Noirs peuvent faire avec l'américain)." DELEUZE, Gilles a GUATTARI, Félix. *Kafka. Pour une littérature mineure* [e-book]. Paris: Les Éditions de Minuit, 2013 [1975], poz. 371.

24 DELEUZE, Gilles a GUATTARI, Félix. *Kafka. Za menšinovou literaturu*, s. 36. „Le problème de l'expression n'est pas posé par

Tato argumentace, okouzující svou půvabnou elegancí, je bohužel založená na zjednodušení, totiž na domněnce, že je pražská literatura, která je napsaná v německém jazyce, jediné židovskou literaturou. Navíc Kafkovo dílo nelze označit nálepkou menší nebo větší – slovy Umberta Eca – je „nevyčerpatelné a otevřené“.²⁵ Stejně nevyčerpatelná a otevřená díla byla

Kafka d'une manière abstraite universelle, mais en rapport avec les littératures dites mineurs – par exemple la littérature juive à Varsovie ou à Prague. Une littérature mineure n'est pas celle d'une langue mineure, plutôt celle qu'une minorité fait dans une langue majeure. [...] Problème des minorités. Problème d'une littérature mineure, mais aussi pour nous tous: comment arracher à sa propre langue une littérature mineure, capable de creuser le langage, et de le faire filer suivant une ligne révolutionnaire sobre? Comment devenir le nomade et l'immigré et le tzigane de sa propre langue? Kafka dit: voler l'enfant au berceau, danser sur la corde raide.” DELEUZE, Gilles a GUATTARI, Félix. *Kafka. Pour une littérature mineure*, poz. 447.

25 „L'opera rimane inesauribile ed aperta in quanto ‚ambigua‘, poiché ad un mondo ordinato secondo leggi universalmente riconosciute si è sostituito un mondo fondato sulla ambiguità, sia nel senso negativo di una mancanza di centri di orientamento, sia nel senso positivo di una continua rivedibilità dei valori e delle certezze.” ECO, Umberto. *Opera aperta. Forma e indeterminazione nelle poetiche contemporanee*. Milano: Bompiani, 2016 [1962], s. 41–42. (Dílo zůstane nevyčerpatelné a otevřené, protože je „dvojznačné“, jelikož svět uspořádaný podle obecně uznávaných zákonů byl zaměněn za svět založený na dvojznačnosti, jak v nega-

vytvořena v téže době Jaroslavem Haškem, Jamesem Joycem, Marcellem Proustem.

Kafka neřadí sebe sama mezi tanečníky na napjatém laně, kteří by mohli ukrást nebo ukradli německé dítě z kolébky. Kafkovu pasáž nelze interpretovat jako revoluční, pokud se revolučnost přičítá pražské německé literatuře. Kafkova němčina měla v Praze své území už přes sedm staletí. Pokud lze v Kafkově poetice postřehnout absenci území, ta se týká podstaty jeho židovství (a středoevropského židovství vůbec), jak přesvědčivě argumentuje např. italský literární vědec Giuliano Baioni, znalec Kafkova díla, který tomuto tématu věnoval obšírnou studii s názvem *Kafka. Letteratura ed ebraismo* (Kafka. Literatura a židovství, 1984). Ne náhodou vznikl sionismus ve střední Evropě, kde vedle sebe působily protikladné instance trvajících antisemitismu a postupné asimilace. Asimilace Židů způsobila v modernistické Praze nostalgii po nomádském a archaickém židovství, které fascinovalo nejen Kafku – stačí připomenout objevnou práci filosofa Martina Bubera, cesty do Haliče, které na začátku dvacátého století podnikl Jiří Langer (1894–1943), autor souboru chasidských příběhů a legend *Devět bran* (1937).

Když Kafka píše Maxi Brodovi, nemluví o sobě a o svém vztahu ke psaní, nýbrž komentuje názory

tivním smyslu absence orientačních středů, tak v pozitivním smyslu stálé zrevidovatelnosti hodnot a jistot. [Přel. A. C.]

Karla Krause, známého „vídeňského“ spisovatele narozeného v Jičíně, v severozápadních Čechách, asi 80 kilometrů od Prahy. Kafka odmítá jízlivý přístup Karla Krause, jeho lacinou hru, když ve spisu *Literatur oder Man wird doch da sehn* (1921) zesměšňuje sionismus tím, že ho staví vedle karikatur židovství, které mají geneticky velice daleko od sionismu:

V tomto malém světě německo-židovské literatury Kraus opravdu vládne, nebo spíše vládne jím zastávaný princip, kterému se tak obdivuhodně podřídil, že si dokonce s tím principem plete sám sebe a jiným dovoluje podílet se na té záměně. Myslím, že umím dobře rozlišovat, co je v té knize jen vtip, i když nádherný, co je dále politováníhodná ubohost a co konečně pravda [...]. Vtip spočívá hlavně v maušlování, tak maušlovat jako Kraus neumí nikdo.²⁶

26 BROD, Max a KAFKA, Franz. *Přátelství. Korespondence*. PASLEY, Malcom, ed. Přel. ŽANTOVSKÁ, Hana. Praha: Hynek, 1998, s. 300. „In dieser kleinen Welt der deutsch-jüdischen Literatur herrscht er wirklich oder vielmehr das von ihm vertretene Prinzip, dem er sich so bewunderungswürdig untergeordnet hat, daß er sich sogar mit dem Prinzip verwechselt und andere diese Verwechslung mitmachen last. Ich glaube, ich sondere ziemlich gut, das was in dem Buch nur Witz ist, allerdings prachtvoller, dann was erbarmungswürdige Kläglichkeit ist und schließlich was Wahrheit ist [...]. Der Witz ist hauptsächlich das Mauschneln, so mauscheln wie Kraus kann niemand.“ BROD, Max a KAFKA, Franz. *Eine Freundschaft. Briefwechsel*. PASLEY, Malcom, ed. Frankfurt am Main: Fischer, 1989, s. 358–359.

Je docela možné, že dvojice francouzských filozofů padla v sedmdesátých letech dvacátého století hned do několika pastí: do té základní, národně filologické, v níž se doposud alespoň občas ocitáme; do pasti segregace pražské německé kulturní tradice v období totalitního Československa; do kulturní pasti perspektivy menšího a většího, která byla v módě v době, kdy Deleuze a Guattari psali svou esej o Kafkovi a menšinové literatuře (nutno poznamenat, že francouzští kritici svou interpretaci později lehce zkorigovali): tj. perspektivy, podle které se kultury třídily na antropologické kategorie hegemonických a podřízených. Deleuze a Guattari možná nevzali dostatečně do úvahy středoevropskou perspektivu a pohled *posunutým okem*, „jak jej mívají synové rabína z Belzu a Židé vůbec“²⁷ – což je opět citát z Bohumila Hrabala, z jeho *Kouzelné flétny z ledna* 1989.

Celá otázka menšinových neboli menších literatur je asi založená na nedorozumění: jak můžeme považovat umělecké dílo za zajímavější nebo hodnotnější na základě jeho příslušnosti k určité skupině děl nebo jazyků? Ke skupině velkých nebo menších literatur, většinových nebo menšinových jazyků,

27 HRABAL, Bohumil. Kouzelná flétna. In: HRABAL, Bohumil. *Dopisy Dubence*. DOSTÁL, Karel a KADLEC, Václav, eds. Praha: Pražská imaginace, 1995 [1989], s. 14. Sebrané spisy Bohumila Hrabala, sv. 13. ISBN 80-7110-159-1. Což je ostatně mozartovský titul, vymyslel ho rodák ze Salzburgu, který byl v Praze jako doma.

k romantickým poetikám? Hodnotu uměleckého díla nelze vyvodit z příslušnosti jeho autora k jistému národnému útvaru nebo k estetickému směru; dílo je velké svojí jedinečností. Pochopitelně, že Deleuze a Guattari nepovažovali Kafkovo dílo za druhořadé, ale nevykládali podstatu Kafkovy mimořádné poetiky pomocí dobrého argumentu; došli k závěru, že Kafkova poetika a jeho styl byly zvláštní, protože jako Žid psal německy v českém kontextu a svým psaním navíc dokázal vyhranit kontury menšinové literatury. Na základě domnělé identity mezi kulturním kontextem a etno-geografickým územím nastolili pojem území, respektive nepřítomnosti území; jinými slovy aplikovali na umění mimoestetickou kategorii.

Kulturní tradice, ze které umělec, spisovatel čerpá, je podstatná; není snad sporu o tom, že česká literatura patří do bohaté multijazykové a multikulturní středoevropské tradice. Zároveň není sporu o tom, že čeština je menšinovým jazykem. Čeština byla menšinová také za doby Karla IV., v jeho velké říši. Avšak kulturní tradice, kterou také čeština zprostředkovává, je nejen velká, ale také pluralitní – proto nelze v případě češtiny a české literatury uplatnit opozici většinový × menšinový; k pozorování středoevropské kulturní tradice je nutné vybrat mnohostrannou perspektivu a vyhnout se pojmům hegemonie a podřízenosti – naštěstí již vesměs překonaných.

The Coasts of Bohemia, české pobřeží, nerozpoznatelné a plynulé kulturní hranice tohoto střeoevropského území, představuje projekci této pluralitní kulturní tradice. Pluralita, dvojakost, dvojznačnost můžou vyvolat pocit neúplnosti, jakýsi stesk po něčem ztraceném nebo neuchopitelném; ale také pocit očekávání, touhu po novém poznání, po vyvolené zemi.

V tomto smyslu chci citovat proslulé německé verše z básně *Böhmen liegt am Meer* (*Čechy leží u moře*, 1964). Touto básní odpovídá rakouská básnička Ingeborg Bachmann ze staleté dálky nejenom Antigoni, ale celému tomuto shakespearovskému mýtu.

Grenzt hier ein Wort an mich, so laß ich's grenzen.
Liegt Böhmen noch am Meer, glaub ich den Meeren
wieder.
Und glaub ich noch ans Meer, so hoffe ich auf Land.²⁸

Když slovo se mnou hraničí, zde dovolím mu trvat.
Když Čechy leží u moře, uvěřím znovu mořím.
A když už mořím uvěřím, pak začnu doufat v zem.²⁹

28 BACHMANN, Ingeborg. *Sämtliche Gedichte* [e-book]. München: Piper, 2016 [1983], poz. 1028.

29 BACHMANN, Ingeborg. *Čára života*. Přel. JACOBSENOVÁ, Michaela. Praha: Opus, 2016, s. 117. ISBN 978-80-87048-47-4.

Rodačka z Modeny (*1964) studovala českou a ruskou filologii na Filozofické fakultě Univerzity Sapienza v Římě a absolvovala od roku 1986 několik stipendijních pobytů na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. V roce 1995 získala doktorát z komparatistiky na Univerzitě v Miláně obhájením práce o literární kritice a historiografii české literatury v letech 1883–1918. Od roku 1996 přednášela českou literaturu na Univerzitě v Udine a hodnocení české literatury se stalo hlavním oborem jejího vědeckého výzkumu, když se zaměřila na kulturu a literaturu nové doby a současnosti. V Udine založila v roce 2003 bilingvní edici *Lezione e letture*, která vycházela do roku 2013 a v níž také vycházely texty přednášek českých pedagogů, kteří tam byli k výuce pozváni. V roce 2004 založila edici *Oltre*, kde vycházely v italském překladu knihy současných středoevropských autorů. V nakladatelství Marsilio (Benátky) založila *Gli Anemoni*, řadu středoevropských literárních klasiků, zahájenou novým překladem Máchova *Máje* (2013). Od roku 2009 přednáší a garantuje obor bohemistiky na Filozofické fakultě Univerzity Sapienza v Římě.

V roce 2019 jí byla navržena cena *Premia Bohemica*, kterou z pověření ministra kultury ČR uděluje Moravská zemská knihovna v Brně za zásluhy o propagaci české literatury.

Její studie o české literatuře se vztahují ke slovesnosti od 19. století do dneška. Následující bibliografický přehled bohemikální tvorby Annalisy Cosentino třídí publikované práce v chronologickém uspořádání do skupin:

- *Edice děl českých spisovatelů a české literatury*
- *Překlady české literární tvorby*
- *Studie o české literatuře (knižní vydání, práce v časopisech a sbornících, zprávy a glosy, recenze)*
- *Rozhovory v časopisech a literatuře o ní*

Bibliografický soupis je doplněn seznamem citovaných periodik.

Estasi e sgomento. Antologia di poesia barocca ceca.

A cura di Alena Wildová Tosi e Annalisa Cosentino.

Roma: Bulzoni, 1997. 135 s. (Collana di letteratura ceca, 1) ISBN 88-8319-019-X.

Ref.: LUNGA, Radek. *Česká barokní poezie italsky.*

Dějiny a současnost. Roč. 20, 1998, č. 2, s. 56–57.

Tra immaginazione e memoria. Quattro percorsi poetici: Nezval, Havlíček, Kolář, Skácel (con testi originali a fronte).

A cura di Annalisa Cosentino, Alessandro Catalano e Alena Wildová Tosi.

Roma: Bulzoni, 1998. 227 s. (Collana di letteratura ceca, 2) ISBN 88-8319-227-3.

KOMENSKÝ, Jan Amos

Scritti teologici e artistici. A cura di Annalisa Cosentino e Alena Wildová Tosi.

Torino: Claudiana, 1999. 108 s. ISBN 88-7016-321-0.

Le tempeste dell'ira. Antologia di prosa barocca ceca.

A cura di Alena Wildová Tosi e Annalisa Cosentino.

Roma: Bulzoni, 2001. 313 s. (Collana di letteratura ceca, 4) ISBN 88-8319-581-7.

COSENTINO, Annalisa et al., ed.

Cinque letterature oggi. Atti del Convegno Inter-

nazionale, novembre-dicembre 2001. Introduzione (s. 287–290) di Annalisa Cosentino.

Udine: Forum, 2002. 558 s. ISBN 88-8420-684-9.

L'identità culturale europea nella tradizione e nella contemporaneità. A cura e premessa (s. 9–11) di Annalisa Cosentino.

Udine: Forum, 2004. 303 s. ISBN 88-8420-195-0.

HRABAL, Bohumil

Opere scelte. Progetto editoriale e prefazione di Sergio Corduas. Saggio introduttivo di Jiří Pelán. A cura di Sergio Corduas e Annalisa Cosentino.

Milano: Mondadori, 2004. CL, 1852 s. (I Meridiani) ISBN 88-04-51349-7.

Nové vydání:

Milano: Mondadori, 2014. CL, 1852 s. (I Meridiani Paperbacks) ISBN 978-88-0464-111-7.

Ref.: ŠPIRIT, Michael. *Bohumil Hrabal v Itálii 2003*.

Kritická příloha Revolver Revue. 2004, č. 29, s. 77–81.

Též in: Slovo a smysl. Roč. 1, 2004, č. 1, s. 238–243.

WILDOVÁ TOSI, Alena. *Něco o Hrabalovi v Itálii*. Slovo a smysl. Roč. 1, 2004, č. 1, s. 229–237.

SKÁCEL, Jan

Il colore del silenzio. Poesie 1957–1989. A cura di Annalisa Cosentino, postfazione di Jaroslav Mikołajewski.

Pesaro: Metauro, 2004. 253 s. ISBN 88-87543-73-9.

WERNISCH, Ivan

Corre voce ovvero la morte ci attendeva altrove. Traduzione di Ivana Oviszach e Anna Maria Perissutti. A cura di Annalisa Cosentino.

Udine: Forum, 2005. 166 s. (Collana OltrE) ISBN 88-8420-267-1.

Hrabal: immagini di un tenero barbaro. Dall'archivio fotografico di Tomas Mazal. A cura di Annalisa Cosentino e Marco De Anna.

Udine: Forum, 2005. 198 s. ISBN 88-8420-286-8. – Biografia di Annalisa Cosentino s. 41, 57, 69, 79, 85–86, 93, 109, 117, 125–126, 141, 157, 169, 193.

COSENTINO, Annalisa – JANKOVIČ, Milan – ZUMR, Josef, eds.

Hrabaliana rediviva. Příspěvky z mezinárodní mezinárodní konference o díle Bohumila Hrabala, Udine 27.–29. října 2005.

Praha: Filosofia, 2006. 193 s. ISBN 80-7007-244-X.

Ref.: KOVAŘÍK, Petr. *Bohumil Hrabal z mnoha úhlů pohledu.* Brněnský deník Rovnost. 2. 4. 2007, č. 78, s. 19; KOSTŘICOVÁ, Blanka. *Hrabaliana rediviva.* A2, roč. 3, 29. 8. 2007, č. 35, s. 28.

Intorno a Bohumil Hrabal. Atti del Convegno internazionale di studi. Udine, 27–29 ottobre 2005. Introduzione (s. 5–11) e cura di Annalisa Cosentino.

Udine: Forum, 2006. 202 s. ISBN 88-8420-326-0.

HAVEL, Václav

L'udienza. A cura di Annalisa Cosentino.

Udine: Forum, 2007. 77 s. (Collana Oltre) ISBN 978-88-8420-425-7.

MÁCHA, Karel Hynek

Maggio. A cura di Annalisa Cosentino. Traduzione di Alessandra Mura.

Venezia: Marsilio, 2013. 111 s. (Gli Anemoni)

ISBN 978-88-3171-498-3.

Ref.: BENTIVOGLI, Eleonora. *Nový Máj v češtině – Máchovské setkání na římské univerzitě „La Sapienza“*. Slovo a smysl. Roč. 10, 2013, č. 19, s. 180–181.

MERHAUT, Luboš

Gli scritti sull'arte di Josef Čapek. Con il saggio „Terribile il volto della morta.“ A cura di Annalisa Cosentino.

Traduzione di Gaia Seminara.

Udine: Forum, 2013. 46 s. (Lezioni e letture. Nuova serie, 20) ISBN 978-88-8420-812-5.

Italia-Urss (1956–1991): un'amicizia non ufficiale. Václav Havel: uscire di scena. A cura di Alessandro Catalano e Annalisa Cosentino.

Roma: Aracne, 2014. 242 s. ISBN 978-88-5487-072-7.

HAŠEK, Jaroslav

Opere. A cura e con un saggio introduttivo di Annalisa Cosentino.

Milano: Mondadori, 2014. CLI, 1401 s. (I Meridiani)
ISBN 978-88-04-64486-6.

Ref.: CATALANO, Alessandro. *Italská recepcce Švejka ve světle nového překladu*. Česká literatura. Roč. 64, 2016, č. 1, s. 125–130.

COSENTINO, Annalisa, ed.

Čtení o Bohumilu Hrabalovi. Rukověť otevřeného díla. Antologii uspořádala, úvod napsala a bibliografii sestavila Annalisa Cosentino.

Praha: Institut pro studium literatury, 2016. 189 s. (Antologie, sv. 7) ISBN 978-80-87899-52-6.

Ref.: NAGY, Petr. *Nad Hrabalovou tvorbou s badateli, spisovateli i samotným autorem*. Čtenář. Roč. 69, 2017, č. 4, s. 146–148.

HAŠEK, Jaroslav

Le avventure del bravo soldato Švejk nella Grande Guerra. A cura di Annalisa Cosentino.

Milano: Mondadori, 2016. XXX, 864 s. (Oscar)
ISBN 978-88-04-65348-6.

RIPELLINO, Angelo Maria

Dějiny současné české poezie. Úvodní studii a ediční poznámky (s. 215–221) napsala Annalisa Cosentino.

Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2019. 233 s. (Mnemosyne, sv. 20) ISBN 978-80-7308-890-3.

HRABAL, Bohumil

La cittadina dove il tempo si è fermato [Městečko, kde se zastavil čas, 1989]. Traduzione dal ceco e postfazione di Annalisa Cosentino.

Roma: Edizioni E/O, 1992. 156 s. (Collana praghese) ISBN 88-7641-142-9.

Nová vydání:

Roma: Edizioni E/O, 1994. 155 s. (Tascabili e/o, 67) ISBN 88-7641-228-X.

Milano: SDE, 1996. 156 s.

Roma: Edizioni E/O, 2009. 178 s. (Tascabili e/o, 67) ISBN 978-88-7641-228-8.

Roma: Edizioni E/O, 2010. 178 s. ISBN 88-7641-228-X.

Roma: Edizioni E/O, 2014. 153 s. ISBN 978-88-6632-445-4.

SKÁCEL, Jan

Cosa è rimasto dell'angelo, dodici poesie. Traduzione di Annalisa Cosentino.

Almanacco dello Specchio, 14. Milano: Mondadori, 1993, s. 91–96. ISSN 0393-9871.

HRABAL, Bohumil

Un tenero barbaro [Něžný barbar, 1981]. Traduzione dal ceco e postfazione (s. 123–128) di Annalisa Cosentino.

Roma: Edizioni E/O, 1994. 130 s. (Collana praghese)
ISBN 88-7641-209-3.

Nová vydání:

Roma: Edizioni E/O, 1996. 126 s. (Tascabili e/o, 85)
ISBN 88-7641-294-8.

Roma: Edizioni E/O, 2003. 136 s. ISBN 88-7641-294-8.
Milano: Mondadori, 2003. (In: HRABAL, Bohumil. *Opere scelte*, s. 1057–1164.)

Milano: Mondadori, 2014. (In: HRABAL, Bohumil. *Opere scelte*, s. 1057–1164.)

HRABAL, Bohumil

Sanguinose ballate e miracolose leggende [Morytáty a legendy, 1968]. Traduzione dal ceco e postfazione di Annalisa Cosentino.

Roma: Edizioni E/O, 1998. 217 s. ISBN 88-7641-367-7.

Si scrive: Rivista di letteratura. Cremona: Amministrazione provinciale. Anno 1997, numero unico. [Antologie básníků, přel. Annalisa Cosentino, Jana Sovová.]

LEHÁR, Jan

La letteratura ceca medievale (Definizione concettuale e struttura evolutiva). Il contributo di Roman Jakobson alla medievistica ceca = Česká středověká literatura (Definice pojmu a struktura vývoje). Co dal Roman Jakobson české medievistice. Traduzione di Annalisa Cosentino.

Udine: Forum, 2003. 45 s. ISBN 88-8420-108-X.

HAVEL, Václav

Uscire di scena [Odcházení, 2007]. Traduzione di Annalisa Cosentino.

Udine: Forum, 2010. 80 s. ISBN 978-88-8420-622-0.

HRUŠKA, Petr

Zelený svetr = Il maglione verde. Přeložila Annalisa Cosentino.

Plav. Roč. 6, 2010, č. 2, s. 39–41.

NERUDA, Jan

Racconti di Malá Strana e altre storie praguesi. A cura di Alena Wildová Tosi, introduzione di Annalisa Cosentino, traduzione dal ceco di Alena Wildová Tosi e Annalisa Cosentino.

Venezia: Marsilio, 2014. 118 s. (Gli Anemoni)

ISBN 978-88-3171-912-4.

HOLCOVÁ, Veronika

Veronika Holcová na dosah ruky.

Praha: Trigon, 2015. 211 s. ISBN 978-80-87908-08-2. – Překlady od A. Cosentino na s. 11, 41, 120, 153, 206–209.

HAŠEK, Jaroslav

Le avventure del bravo soldato Švejk nella grande guerra.

Milano: Mondadori, 2016. XXX, 864 s. (Oscar)

ISBN 978-88-04-65348-6.

HAŠEK, Jaroslav

Opere. A cura e con un saggio introduttivo di Annalisa Cosentino.

Milano: Mondadori, 2014. CLI, 1401 s. (I Meridiani)
ISBN 978-88-04-64486-6.

Ref.: CATALANO, Alessandro. *Italská recepcie Švejka ve světle nového překladu*. Česká literatura. Roč. 64, 2016, č. 1, s. 125–130.

Studie o české literatuře

Knižní vydání

COSENTINO, Annalisa

Realismo scientifico e letteratura. Teoria, critica e storiografia letteraria ceca (1883–1918).

Roma: Bulzoni, 1999. 179 s. ISBN 88-8319-410-1.

Ref.: PELÁN, Jiří. *Dvě výzvy italské bohemistiky*. Souvislosti. Roč. 16, 2005, č. 3, s. 22–30.

COSENTINO, Annalisa

Praga da una primavera all'altra 1968–1969. Palazzo delle Esposizioni 16 dicembre 2008–28 febbraio 2009. Udine, Chiesa di San Francesco 22 maggio–30 agosto 2009. Mostra e catalogo a cura di Annalisa Cosentino. Realizzata da Università degli Studi di Udine e Azienda Speciale Palaexpo.

Udine: Forum Editrice, 2008. 229 s. ISBN 978-88-8420-526-1.

COSENTINO, Annalisa

Vědecký realismus a literatura. Česká teorie, kritika a literární historie v letech 1883–1918. Z ital. přeložila Zora Obstová.

Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2011. 126 s. (Mnemosyne, sv. 5) ISBN 978-80-7308-373-1.

Ref.: HECZKOVÁ, Libuše. Echa [online] 28. 3. 2012; JEŽEK, Michal. *Česká literární věda italskýma očima.* Plav. Roč. 8, 2012, č. 4, s. 54–56; PIORECKÁ, Kateřina. *Mezi realismem, pozitivismem a estopsychologií.* Česká literatura. Roč. 61, 2013, č. 1, s. 125–130.

COSENTINO, Annalisa

Ruoli scritti e ruoli interpretati da Václav Havel. Role psané a role hrané Václavem Havlem. Traduzione dall'italiano di Jana Sovová.

Udine: Forum, 2013. 30 s. (Lezioni e letture. Nuova serie, 21) ISBN 978-88-8420-813-2.

COSENTINO, Annalisa

Chvála blbosti. Z Prahy do Irkutska a zpět v patnácti stech povídkách a jednom románu. Z ital. přeložila Olga Čaplyginová. Překlad přehlédla a upravila, pojednání rozšířila a novou kompozici textu vytvořila autorka.

Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2017. 144 s. (Mnemosyne, sv. 17) ISBN 978-80-7308-710-4.
Ref.: GILK, Erik. *Nejzdařilejší z trojice haškologických přírůstků*. Bohemica Olomucensia. Roč. 9, 2017, č. 1, s. 153–156; GILK, Erik. *Tři haškovské přírůstky*. Český jazyk a literatura. Roč. 68, 2017/2018, č. 3, s. 153–154; ŠPIRIT, Michael. *Nová kniha o Haškovi*. Týnecké listy. Roč. 27, 2017, č. 8, s. 28–29; MICHALOVIČ, Peter. *Obdivuhodná chvála blbosti*. Kino Ikon. Roč. 22, 2018, č. 2 (44), s. 287–289.

„Do vlasti české“. Z korespondence Angela M. Ripellina. Uspořádala a komentovala Annalisa Cosentino. Praha: Institut pro studium literatury, 2018. 332 s. ISBN 978-80-87899-81-6.
Ref.: ADÁMEK, Petr. *Já vždy ochotně cituji Máchu*. Host. Roč. 35, 2019, č. 5, s. 65–66.

Práce v časopisech a sbornících

COSENTINO, Annalisa
Jan Skácel. Solo un poeta.
 Poesia. Roč. 3, 1990, č. 28, s. 25–30.

COSENTINO, Annalisa
Note in margine alla traduzione.
 In: HRABAL, Bohumil. *La cittadina dove il tempo si è*

fermato. Roma: Edizioni E/O, 1992, s. 145–154.
ISBN 88-7641-142-9.

COSENTINO, Annalisa

[*Introduzione.*]

In: SKÁCEL, Jan. *Cosa è rimasto dell'angelo, dodici poesie*. Almanacco dello Specchio, 14. Milano: Mondadori, 1993, s. 91–96. ISSN 0393-9871.

COSENTINO, Annalisa

La riflessione estetica di T. G. Masaryk e la critica letteraria ceca: alcune osservazioni.

AION-Slavistica. Roč. 3, 1995, s. 153–184.

COSENTINO, Annalisa

Poesia ceca del Novecento: un lungo brusio [Texty Ivan Blatný, Jaroslav Havlíček, Jan Skácel, Ivan Wernisch].

Si scrive: Rivista di letteratura (Cremona). Anno 1995, s. 260–265.

COSENTINO, Annalisa

La riflessione sulla critica letteraria come presupposto dell'elaborazione storiografica di Arne Novák.

Acme. Vol. IL, 1996, č. 2, s. 97–116.

COSENTINO, Annalisa

Ohlasy estetiky Benedetta Croceho v Čechách na počátku 20. století.

In: MERHAUT, Luboš, ed. *Světová literárněvědná bohemistika, 2. Úvahy a studie o české literatuře*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 1996, s. 607–613. ISBN 80-85778-16-5.

COSENTINO, Annalisa

Alcune tendenze della poesia ceca negli anni Novanta.

In: *Si scrive*. Rivista di letteratura (Cremona). Anno 1997, s. 202–207.

COSENTINO, Annalisa

L'attività editoriale dell'Istituto di Cultura Italiana di Praga.

In: GIGLI MARCHETTI, Ada – FINOCCHI, Luisa, eds. *Stampa e piccola editoria tra le due guerre*. Milano: F. Angeli, 1997, s. 219–235. ISBN 88-4640-347-9.

COSENTINO, Annalisa

Otokar Fischer a jeho otázky literární psychologie.

Česká literatura. Roč. 45, 1997, č. 3, s. 277–290.

COSENTINO, Annalisa

Nihil sine amore.

In: COSENTINO, Annalisa – CATALANO, Alessandro – WILDOVÁ TOSI, Alena, eds. *Tra immaginazione e memoria. Quattro percorsi poetici: Nezval, Havlíček, Kolář, Skácel (con testi originali a fronte)*. Roma: Bulzoni, 1998, s. 177–184. (Collana di Letteratura ceca, 2) ISBN 88-8319-227-3.

COSENTINO, Annalisa

Uomo e mondo, libertà e necessità.

In: COSENTINO, Annalisa – CATALANO, Alessandro – WILDOVÁ TOSI, Alena, eds. *Tra immaginazione e memoria. Quattro percorsi poetici: Nezval, Havlíček, Kolář, Skácel (con testi originali a fronte)*. Roma: Bulzoni, 1998, s. 71–76. (Collana di Letteratura ceca, 2) ISBN 88-8319-227-3.

COSENTINO, Annalisa

Ritagli.

In: HRABAL, Bohumil. *Sanguinose ballate e miracolose leggende*. Traduzione dal ceco e postfazione di Annalisa Cosentino. Roma: Edizioni E/O, 1998, s. 207–217. ISBN 88-7641-367-7.

WILDOVÁ TOSI, Alena – COSENTINO, Annalisa

La periodizzazione della letteratura ceca.

In: *Le letterature dei paesi slavi: storia e problemi di periodizzazione*. Milano: Associazione Italiana degli Slavisti, 1999, parte 2, s. 91–107.

Ref.: KOPRDA, Pavol. *Le letterature dei paesi slavi: storia e problemi di periodizzazione*. Slovenská literatúra. Roč. 49, 2002, č. 1, s. 69–76.

COSENTINO, Annalisa

La prima opera pubblicata in ceco da Jan Amos Komenský: le Lettere al cielo.

In: KOMENSKÝ, J. A. *Scritti teologici e artistici*. Torino: Claudiana, 1999, s. 33–38. ISBN 88-7016-321-0.

COSENTINO, Annalisa

Několik úvah o českém a polském překladu dvou básní Valeria Magrelliho.

In: WRÓBEL, Henryk, ed. *Studia z filologii słowiańskiej ofiarowane profesor Teresie Zofii Orłoś*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2000, s. 77–83. ISBN 83-2331-328-8.

COSENTINO, Annalisa

Appunti sulla ricezione dell'estetica crociana nel sistema culturale ceco all'inizio del XX secolo.

In: BORGHELLO, Giampaolo, ed. *Studi in ricordo di Guido Barbina, 2*. Udine: Forum, 2001, s. 121–129. ISBN 8884200415.

COSENTINO, Annalisa

Nuovi contributi alla storiografia letteraria ceca.

Annali di Ca' Foscari. Vol. XL, 2001, č.1–2, s. 79–84.

COSENTINO, Annalisa

Skácelovy konce a začátky. Pokus o interpretaci.

In: VOJTĚCH, Daniel, ed. *Česká literatura na konci tisíciletí, 2*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001, s. 673–683. ISBN 80-85778-30-0.

COSENTINO, Annalisa

A proposito di immaginazione, realtà e creazione letteraria. La questione del realismo nella letteratura ceca contemporanea.

In: COSENTINO, Annalisa et al., ed. *Cinque letterature oggi*. Udine: Forum, 2002, s. 393–402. ISBN 88-8420-084-9.

COSENTINO, Annalisa

Cronologia [et al.].

In: HRABAL, Bohumil. *Opere scelte*. Milano: Mondadori, 2003. *Cronologia*, s. CXVII–CXLVI; *Note e notizie sui testi*, s. 1755–1842; *Bibliografia*, s. 1843–1852. ISBN 88-04-51349-7.

COSENTINO, Annalisa

Italské dojmy z Italských listů.

Zpravodaj Společnosti bratří Čapků. 2004, č. 43, s. 48–51.

COSENTINO, Annalisa

Una bianca spirale di silenzio.

In: SKÁCEL, Jan. *Il colore del silenzio. Poesie 1957–1989*. A cura di Annalisa Cosentino. Pesaro: Metauro, 2004, s. 7–30. ISBN 88-87543-73-9.

COSENTINO, Annalisa

Corre voce ovvero il maestro Kado si sfilò una pantofola.

In: WERNISCH, Ivan. *Corre voce ovvero la morte ci attendeva altrove*. Udine: Forum, 2005, s. 5–10. ISBN 88-8420-267-1.

COSENTINO, Annalisa

Hrabal: Immagini di un tenero barbaro.

In: COSENTINO, Annalisa – DE ANNA, Marco, eds. *Hrabal: Immagini di un tenero barbaro*. Udine: Forum, 2005, s. 35–38. ISBN 88-8420-286-8.

COSENTINO, Annalisa

Nuova poesia ceca. [Úvod s hodnocením tvorby Violy Fischerové a do antologie přispěli Ivan Wernisch, Petr Hruška, Petr Borkovec, Miloš Doležal, Kateřina Rudcenková, Pavel Kolmačka.]

Semicerchio. Roč. 32–33, 2005, s. 3–25.

COSENTINO, Annalisa

Da madre a madre. L'anno delle perle di Zuzana Brabcová, dove si attraversa un confine interiore.

SESTITO, Marisa, ed. *Attraversamenti. Generi, saperi, geografie nella scrittura delle donne*. Udine: Forum, 2006, s. 83–95.

COSENTINO, Annalisa

Drží vlastenec. Několik poznámek k univerzálnosti Hrabalových témat.

In: COSENTINO, Annalisa – JANKOVIČ, Milan – ZUMR, Josef, eds. *Hrabaliana rediviva*. Praha: Filosofia, 2006, s. 47–54. ISBN 80-7007-244-X.

COSENTINO, Annalisa

Nota [Poznámky k překladu].

In: BRABCOVÁ, Zuzana. *L'anno delle perle*. Traduzione di Ivana Oviszach. Udine: Forum, 2006, s. 207–211. ISBN 88-8420-325-2.

COSENTINO, Annalisa

Un patriota impertinente. A proposito del Flauto magico: alcune osservazioni sull'universalità dei temi hrabaliani.

In: COSENTINO, Annalisa, ed. *Intorno a Bohumil Hrabal*. Udine: Forum, 2006, s. 51–58. ISBN 88-8420-326-0.

COSENTINO, Annalisa

Laudatio [přednesené u příležitosti udělení čestného doktorátu Václavu Havlovi 16. 7. 2007 na univerzitě v Udine].

eSamizdat: quadrimestrale di slavistica creativa. Roč. 5, 2007, č. 3, s. 123–126.

COSENTINO, Annalisa

Lontano dal teatro.

In: HAVEL, Václav. *L'udienza*. Udine: Forum, 2007, s. 67–76. ISBN 978-88-8420-425-7.

COSENTINO, Annalisa

Několik poznámek k Ripellinovu obrazu české poezie.

Přel. Helena Giordanová.

Slovo a smysl. Roč. 4, 2007, č. 7, s. 163–181.

COSENTINO, Annalisa

Stagioni di Praga. Il 1968 e Praga.

eSamizdat: quadrimestrale di slavistica creativa. Roč. 7, 2009, č. 2/3, s. 9–14.

COSENTINO, Annalisa

Gli alberghi nel centro storico?

In: ISMAN, Fabio, ed. *Venezialtrove: almanacco della presenza veneziana nel mondo, vol. 9*. Venezia: Marsilio, 2010, s. 111–122. ISBN 88-317-0840-6.

COSENTINO, Annalisa

Alcune osservazioni sulle traduzioni ceca e polacca di due poesie di Valerio Magrelli.

In: GRAZIADEI, Caterina – COLOMBO, Duccio, eds. *Transito libero. Sulla traduzione della poesia*. Roma: Artemide, 2011, s. 25–34. ISBN 978-88-7575-129-6.

COSENTINO, Annalisa

L'arte è destino. La sintesi delle arti di Josef Čapek.

Europa Orientalis. Roč. 30, 2011, s. 117–131.

COSENTINO, Annalisa

Forme del samizdat.

eSamizdat. Roč. 8, 2010–2011, s. 41–47.

COSENTINO, Annalisa

Alexander Boemicalis.

In: NEGRI, Mario et al., ed. *Il lessico della Classicità nella letteratura europea moderna. Vol. 2. Epica e lirica.* Roma: Istituto della Enciclopedia italiana, 2012, s. 699–702. ISBN 88-3279-10-6.

COSENTINO, Annalisa

La letteratura come testimonianza.

In: LUNZER, Renate – TAVANO, Sergio, eds. *Umanità mitteleuropea. Letteratura, arti, musica, cinema.* Gorizia: Istituto per gli Incontri Culturali Mitteleuropei, 2012, s. 249–257. ISBN 978-88-88339-04-7.

COSENTINO, Annalisa

Několik poznámek o italském pohledu na střeđoevropskou kulturu.

In: KUBÍČEK, Tomáš – WIENDL, Jan, eds. *Moder-na – Moderny.* Olomouc: Univerzita Palackého, 2013, s. 148–156. ISBN 978-80-244-3418-6.

COSENTINO, Annalisa

Onore al lavoro.

Semicerchio. Vol. 48–49, 2013, č. 1–2, s. 89–118. [Na s. 93–118 antologie básní následujících autorů: Svato-pluk Čech, Antonín Macek, Jaroslav Hašek, František Gellner, Jiří Wolker, Vítězslav Nezval, Pavel Kohout, Jiří R. Pick, Bohumil Hrabal, Jan Zahradníček, Jiřina Hauková, Jan Skácel.]

COSENTINO, Annalisa

Un nuovo Maggio.

In: MÁCHA, Karel Hynek. *Maggio*. Venezia: Marsilio, 2013, s. 9–24. (Gli Anemoni) ISBN 978-88-3171-498-3.

COSENTINO, Annalisa

L'autore e l'opera.

In: MÁCHA, Karel Hynek. *Maggio*. Venezia: Marsilio, 2013, s. 25–29. (Gli Anemoni) ISBN 978-88-3171-498-3.

COSENTINO, Annalisa

Studi máchiani – Presentazione.

Ricerche Slavistiche. Vol. 11, 2013, s. 163–165.

COSENTINO, Annalisa

Una storia di formazione: Havel e la scrittura letteraria.

eSamizdat. Roč. 9, 2012–2013, s. 89–47.

COSENTINO, Annalisa

Americké dětství dobrého vojáka Švejka.

Slovo a smysl. Roč. 11, 2014, č. 21, s. 305–118.

COSENTINO, Annalisa

Cronologia.

In: HAŠEK, Jaroslav. *Opere*. Milano: Mondadori, 2014, s. CXIII–CXLV. (I Meridiani) ISBN 978-88-04-64486-6.

COSENTINO, Annalisa

Elogio dell'idiozia.

In: HAŠEK, Jaroslav. *Opere*. Milano: Mondadori, 2014, s. IX–CXI. (I Meridiani) ISBN 978-88-04-64486-6.

COSENTINO, Annalisa

Gli inquietanti idilli di Jan Neruda.

In: NERUDA, Jan. *Racconti di Malá Strana e altre storie praguesi*. A cura di Alena Wildová Tosi, introduzione di Annalisa Cosentino. Venezia: Marsilio, 2014, s. 9–22. (Gli Anemoni) ISBN 978-88-3171-912-4.

COSENTINO, Annalisa

Kainové bezradní.

In: VOJTĚCH, Daniel, ed. *Klubko Ariadnino. Podoby filologického podnětu literární vědě – pocta Jiřímu Opelíkovi*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014, s. 72–87. (Trivium, sv. 6) ISBN 978-80-7308-514-8.

COSENTINO, Annalisa

Come raccontare la storia dell'Europa centrale: alcune osservazioni.

România orientale. Vol. 28, 2015, s. 121–129.

COSENTINO, Annalisa

La guerra di due poeti cechi.

In: *Comunicare letteratura*. Vol. 7/8, 2014/2015, s. 307–309. ISBN 978-88-7498-245-5.

COSENTINO, Annalisa

Několik slov o Ripellinově eseji Su Kolář (O Kolářovi).

Slovo a smysl. Roč. 12, 2015, č. 23, s. 233–234.

COSENTINO, Annalisa

Rodowód postaci „pábitela“.

In: GOSZCZYŃSKA, Joanna, ed. *W poszukiwaniu przerw w zabudowie. W stulecie urodzin Bohumila Hrabala.* Warszawa: Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, 2015, s. 133–147. ISBN 978-83-6411-106-8.

COSENTINO, Annalisa

Lo stile della testimonianza nelle Avventure del bravo soldato Švejk nella Grande Guerra di Jaroslav Hašek.

In: DANIELE, Antonio, ed. *Gli scrittori e la Grande Guerra.* Padova: Accademia Galileiana, 2015, s. 247–259. ISBN 978-88-9821-602-4.

COSENTINO, Annalisa

Dopisy z Čech adresované A. M. Ripellinovi.

Echa [online], 13. 7. 2016.

COSENTINO, Annalisa

Hrabalovy konfrontáže každodennosti a dějin.

In: WIENDL, Jan, ed. *Lidský život a každodennost v jazyce.* Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2016, s. 56–66. ISBN 978-80-7308-703-6.

COSENTINO, Annalisa

Introduzione.

In: HAŠEK, Jaroslav. *Le avventure del bravo soldato Švejk nella Grande Guerra*. Milano: Mondadori, 2016, s. V-XXX. (Oscar) ISBN 978-88-04-65348-6.

COSENTINO, Annalisa

La Boemia altrove.

Caietele Echinox. Vol. 33, 2017, s. 275-284.

COSENTINO, Annalisa

Dislocazioni e spostamenti dell'espressione e del significato nelle società illiberali nel Novecento.

România orientale. Vol. 30, 2017, s. 11-15.

COSENTINO, Annalisa

La poetica della dislocazione nell'opera di Jan Zábřana.

România orientale. Vol. 30, 2017, s. 75-93.

COSENTINO, Annalisa

Un pittore al fronte. La testimonianza della Grande Guerra: diario, memoria, romanzo.

In: CIRILLO, Silvana. *La Grande Guerra nella letteratura e nelle arti*. Roma: Bulzoni, 2017, s. 109-123. ISBN 978-88-6897-067-3.

COSENTINO, Annalisa

„Těším se na Vaši knihu.“ Ke zrodu „Dějín současné české poezie“ (1950) Angela M. Ripellina.

Slovo a smysl. Roč. 14, 2017, č. 27, s. 123–157.

COSENTINO, Annalisa

Korespondence 1948–1977 Angelo Maria Ripellino – Vladimír Holan.

Slovo a smysl. Roč. 15, 2018, č. 29, s. 190–225.

COSENTINO, Annalisa

„Poezie je vzácné koření...“ Ke korespondenci Angelo Maria Ripellino – Vladimír Holan 1948–1977.

Slovo a smysl. Roč. 15, 2018, č. 29, s. 187–289.

COSENTINO, Annalisa

Un libro-città: Praga magica di Angelo Maria Ripellino.

Romània orientale. Vol. 31, 2018, s. 371–379.

VOJVODÍK, Josef – COSENTINO, Annalisa

Un rinoceronte trascinato per le vie di Praga.

Romània orientale. Vol. 31, 2018, s. 277–304.

COSENTINO, Annalisa

Zvláštní místa v Zábranově poetice.

In: KALIVODOVÁ, Eva – ELIÁŠ, Petr, eds. *Jan Zábrana básník, překladatel, čtenář.* Praha: Univerzita Karlova, 2018, s. 20–30. ISBN 978-80-246-3836-2.

COSENTINO, Annalisa

K rodokmenu postavy pábitele.

In: GOSZCZYŃSKA, Joanna, ed. *Hledání proluk. Bohumil Hrabal – analýzy a interpretace*. Praha: Univerzita Karlova, 2019, s. 91–100. ISBN 978-80-246-4405-9.

COSENTINO, Annalisa

Úvodem: Kouzlo pražské alchymie.

In: RIPELLINO, Angelo Maria. *Dějiny současné české poezie*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2019, s. 7–19. ISBN 978-80-7308-890-3.

COSENTINO, Annalisa

„Praha byla krásnější než Řím = Prague was more beautiful than Rome.“

In: *Angelo Maria Ripellino – Praha byla krásnější než Řím*. Praha: Muzeum Kampa – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2019, s. 11–40. ISBN 978-80-87344-48-4.

COSENTINO, Annalisa

Kniha–město – The book–city.

In: *Angelo Maria Ripellino – Praha byla krásnější než Řím*. Praha: Muzeum Kampa – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2019, s. 41–44. ISBN 978-80-87344-48-4.

COSENTINO, Annalisa

Dal samizdat alla legalità. La pubblicistica cecoslovacca di opposizione raccontata dai suoi protagonisti.

Il Passaggio (Roma). Roč. 3, 1990, č. 6.

COSENTINO, Annalisa

La cultura diventa merce. Cecoslovacchia, dopo l'euforia della liberazione il caos della libertà.

Il Passaggio (Roma). Roč. 4, 1991, č. 6.

COSENTINO, Annalisa

I difficili conti con il passato. La cultura e la società cecoslovacche dopo la lustrace.

Il Passaggio (Roma). Roč. 5, 1992, č. 1.

COSENTINO, Annalisa

„Prognosis.“ Una rivista americana nel cuore di Praga.

Il Passaggio (Roma). Roč. 6, 1993, č. 3.

COSENTINO, Annalisa

Čestný doktorát Hrabalovi.

Lidové noviny. Roč. 9, 11. 5. 1996, č. 110, s. 9.

COSENTINO, Annalisa

Česká próza v italském kontextu. [K udělení čestného doktorátu na Univerzitě v Padově.]

Lidové noviny. Roč. 9, 14. 5. 1996, č. 112, s. 10.

COSENTINO, Annalisa

Stručná zpráva o bohemistice na univerzitě v Udine.

Slovo a smysl. Roč. 1, 2004, č. 2, s. 338–339.

COSENTINO, Annalisa

Přiznám se hned... [Odpověď v anketě o strukturalismu].

Slovo a smysl. Roč. 2, 2005, č. 3, s. 236.

COSENTINO, Annalisa

Mimořádně zajímavá a podnětná konference s názvem Jan Zábřana – básník, překladatel, čtenář se konala 6. a 7. listopadu 2015 v Praze...

Echa [online], 13. 1. 2016.

COSENTINO, Annalisa

Malá italská vzpomínka.

Kanon [online], 17. 1. 2019 <http://i-kanon.cz/2019/01/17/mala-italska-vzpominka/>

Recenze

HODROVÁ, Daniela. *Hledání románu*. Praha: Československý spisovatel, 1989.

AION–Slavistica. Roč. 1, 1993, s. 410–415.

JANKOVIČ, Milan. *Nesamozřejmost smyslu*. Praha: Československý spisovatel, 1991; JANKOVIČ, Milan.

Dílo jako dění smyslu. Praha: Pražská imaginace, 1992.
Ricerche slavistiche. Roč. 41, 1994, s. 388–390.

CASADEI, Lucia – WILDOVÁ TOSI, Alena. *Le piccole parole. Glossario di connettivi ceco-italiano*. Roma: Università degli studi La Sapienza, 1993.
Ricerche slavistiche. Roč. 41, 1994, s. 387–388.

VAŠÁK, Pavel a kol. *Textologie: teorie a ediční praxe*. Praha: Karolinum, 1993.
Ricerche slavistiche. Roč. 41, 1994, s. 390–393.

MACHALA, Lubomír et al. *Panorama české literatury*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994.
Ricerche slavistiche. Roč. 42, 1995, s. 574–575.

KRÁLÍK, Oldřich. *Osvobozená slova*. Praha: Torst, 1995; TROST, Pavel. *Studie o jazycích a literatuře*. Praha: Torst, 1995.
AION-Slavistica. Roč. 3, 1995, s. 539–542.

MASARYK, Tomáš Garrigue. *Polemiken und Essays zur russischen und europäischen Literatur- und Geistesgeschichte*. Wien; Köln; Weimar: Böhlau, 1995.
AION-Slavistica. Roč. 3, 1995, s. 542–545.

PEŠAT, Zdeněk – STROHSOVÁ, Eva. *Dějiny české literatury IV. Literatura od konce 19. století*. Praha: Victoria Publishing, 1995.
Ricerche slavistiche. Roč. 43, 1996, s. 685–688.

JANKOVIČ, Milan. *Kapitoly z poetiky Bohumila Hrabala*. Praha: Torst, 1996.

Ricerche slavistiche. Roč. 45–46, 1998–1999, s. 287–288.

LEHÁR, Jan a kol. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998.

Ricerche slavistiche. Roč. 45–46, 1998–1999, s. 288–291.

RICHTEROVÁ, Sylvie. *Ticho a smích. Studie z české literatury*. Praha: Mladá fronta, 1997.

Ricerche slavistiche. Roč. 45–46, 1998–1999, s. 291–292.

STICH, Alexandr. *Od Karla Havlíčka k Františku Halasovi*. Praha: Torst, 1996.

AION–Slavistica. Roč. 6, 1999–2003, s. 281–285.

GALMICHE, Xavier. *Bohumil Hrabal: Palabres et existence*. Paris: Université de Paris–Sorbonne, 2002.

Slovo a smysl. Roč. 2, 2005, č. 4, s. 269–271.

OPELÍK, Jiří. *Holanovské nápovědi*. Praha: Thyrsus, 2004; HOLAN, Vladimír. *A tutto silenzio: poesie (1961–1967)*. Milano: Mondadori, 2005.

Semicerchio. Roč. 34, 2006, s. 88–89.

WILDOVÁ TOSI, Alena. *Bibliografia delle traduzioni e studi italiani sulla Cecoslovacchia e la Repubblica Ceca (1978–2003)*. Roma: Bulzoni, 2006.

Slovo a smysl. Roč. 3, 2006, č. 5, s. 308–310.

HOLAN, Vladimír. *A tutto silenzio: poesie (1961–1967)*. Milano: Mondadori, 2005.
Italian Poetry Review. Roč. 2, 2007, s. 503–506.

Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce. Praha: Academia, 1985–2008.
Ricerche slavistiche. Roč. 7, 2009, č. 53, s. 287–291.

PAPOUŠEK, Vladimír. *Dějiny nové moderny, 2. Lomy vertikál. Česká literatura v letech 1924–1934*. Praha: Academia, 2014.
Dějiny a současnost. Roč. 37, 2015, č. 7, s. 49.

KOKEŠOVÁ, Helena, ed. *Politici, umělci a vědci ve veřejném prostoru na přelomu 19. a 20. století*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2015.
Česká literatura. Roč. 64, 2016, č. 5, s. 787–790.

O Annalise Cosentino v českém tisku

PROCHÁZKOVÁ, Žaneta
Byl to čistě kulturní zájem. Rozhovory s italskými bohemistkami.
Literární noviny. Roč. 3, 30. 10. 2006, č. 1 (21), s. 18–19.

JEŽEK, Michal
Rozhovor s Prof. Annalisou Cosentino.
Slovo a smysl. Roč. 9, 2012, č. 17, s. 178–184.

HECZKOVÁ, Libuše

Annalisa Cosentino, která 19. června oslaví významné životní výročí.

Echa [online], 18. 6. 2014.

WIENDL, Jan

Italská bohemistika náleží k nejlepším.

Lidové noviny. Roč. 29, 20. 2. 2016, č. 43, příl. Orientace, s. 4.

Měsíc v literatuře. [K udělení ceny Premia Bohemica.]

Literární noviny. Roč. 30, 2019, č. 8, příl. Biblio, s. 14.

ŠINCLOVÁ, Soňa

Bohemistický seminář 2019. [K udělení ceny Premia Bohemica.]

Duha. Roč. 33, 2019, č. 3, s. 38–39.

ZAVŘELOVÁ, Monika

Cenu převezme překladatelka Hrabala.

Mladá fronta Dnes. Roč. 30, 16. 7. 2019, č. 162, s. 9.

Seznam citovaných periodik

- Acme. ISSN 0001-494X.
A2. ISSN 1803-6635.
AION-Slavistica [Annali dell'Istituto universitario
orientale di Napoli]. ISSN 1122-195X.
Annali di Ca' Foscari. ISSN 2499-2232.
Bohemica Olomucensia. ISSN 1803-876X.
Brněnský deník Rovnost. ISSN 1802-0887.
Caietele Echinox. ISSN 1582-960.
Česká literatura. ISSN 0009-0468.
Český jazyk a literatura. ISSN 0009-0786.
Čtenář. ISSN 0011-2321.
Dějiny a současnost. ISSN 0418-5129.
Duha. ISSN 0862-1985.
Echa. Fórum pro literární vědu [online].
ISSN 1806-8736.
eSamizdat: quadrimestrale di slavistica creativa.
ISSN 1723-4042.
Europa Orientalis. ISSN 0392-4580.
Host. ISSN 1211-9938.
Il Passaggio. ISSN 1128-1413.
Italian Poetry Review. ISSN 1557-5012.
Kino Ikon. ISSN 1335-1893.
Kritická příloha Revolver Revue. ISSN 1211-118X.
Lidové noviny. ISSN 0862-5921.
Literární noviny. ISSN 1804-7300.
Mladá fronta Dnes. ISSN 1210-1168.

Plav. ISSN 1802-4734.

Ricerche slavistiche. ISSN 0391-4127.

România orientale. ISSN 1121-4015.

Semicerchio. ISSN 1123-4075.

Si scrive. Rivista di letteratura. (Cremona)

Slovenská literatúra. ISSN 0037-6973.

Souvislosti. ISSN 0862-6928.

Slovo a smysl. ISSN 1214-7915.

Venezialtrove. ISSN 2004-2295.

Zpravodaj Společnosti bratří Čapků. ISSN 1805-7527.

Jmenný rejstřík

- Adámek, Petr (1982–) 62
Bachmann, Ingeborg (1926–1973) 49
Baioni, Giuliano (1926–2004) 45
Balbín, Bohuslav (1621–1688) 22
Bentivogli, Eleonora (1987–) 55
Blatný, Ivan (1919–1990) 63
Borghello, Giampaolo (1946–) 66
Borkovec, Petr (1970–) 68
Brabcová, Zuzana (1959–2015) 68, 69
Brod, Max (1884–1968) 36, 43, 45–46
Calvino, Italo (1923–1985) 35
Casadei, Lucia (1957–) 80
Catalano, Alessandro (1970–) 52, 55, 56, 60, 64, 65
Cirillo, Silvana (1948–) 75
Colombo, Duccio 70
Compagnon, Antoine (1950–) 20–21
Corduas, Sergio (1943–) 53
Croce, Benedetto (1866–1952) 63
Čapek, Josef (1887–1945) 55, 67, 70
Čapek, Karel (1890–1938) 67
Čaplyginová, Olga (1982–) 61
Čech, Svatopluk (1846–1908) 71
De Anna, Marco (1971–) 54, 68
Deleuze, Gilles (1925–1995) 42–44, 47–48
Demetz, Peter (1922–) 16, 31–35
Doležal, Miloš (1970–) 68

- Dostál, Karel 47
- Ebner-Eschenbach, Marie von (1830–1916) 28
- Eco, Umberto (1932–2016) 44
- Eliáš, Petr (1986–) 76
- Finocchi, Luisa (1955–) 64
- Fischer, Otokar (1883–1938) 64
- Fischerová, Viola (1935–2010) 68
- Foscolo, Ugo (1778–1827) 21–22
- Fox, Jon (1947–2018) 24
- Francesca, Piero della (1410–1492) 18–19
- Galmiche, Xavier (1963–) 81
- Gellner, František (1881–1914) 71
- Getto, Giovanni (1913–2002) 21–22
- Gigli Marchetti, Ada (1961–) 64
- Gilk, Erik (1973–) 62
- Gimma, Giacinto (1668–1735) 21
- Giordanová, Helena (1950–) 70
- Gizzi, Chiara 19
- Goethe, Johann Wolfgang von (1749–1932) 23
- Goszczyńska, Joanna (1948–) 74, 77
- Graziadei, Caterina (1943–) 70
- Greene, Robert (1558–1592) 25
- Guattari, Félix (1930–1992) 42–44, 47–48
- Hašek, Jaroslav (1883–1923) 13, 16, 17, 36, 37, 41, 45, 55,
56, 59, 60, 62, 71, 72, 73, 74, 75
- Hauková, Jiřina (1919–2005) 71
- Havel, Václav (1936–2011) 55, 59, 61, 69, 72
- Havlíček, Jaroslav (1896–1943) 52, 63, 64, 65

- Heczková, Libuše (1967–) 39, 61, 82, 83
- Hodrová, Daniela (1946–) 79
- Holan, Vladimír (1905–1980) 76, 81, 82
- Holcová, Veronika (1973–) 59
- Howard, Elizabeth Jane (1923–2014) 39, 40
- Hrabal, Bohumil (1914–1997) 13–14, 16, 31, 47, 53, 54, 56,
57, 58, 62, 65, 67, 68, 69, 71, 74, 77, 78, 81, 83
- Hrdlička, Josef (1969–) 42
- Hron, Zdeněk (1944–) 32
- Hruška, Petr (1964–) 59, 68
- Chamberlain, Neville (1869–1940) 38, 39
- Isman, Fabio (1945–) 70
- Jacobsenová, Michaela (1947–) 49
- Jakobson, Roman Osipovič (1896–1982) 58
- Jankovič, Milan (1929–2019) 54, 69, 79, 81
- Ježek, Michal (1985–) 61, 82
- Joyce, James (1882–1941) 45
- Kadlec, Václav (1951–) 47
- Kafka, Franz (1883–1924) 16, 36–37, 41–48
- Kalivodová, Eva (1957–) 76
- Karel IV., císař (1316–1378) 19
- Klípa, Bohumír (1929–) 37
- Kohout, Pavel (1928–) 71
- Kokešová, Helena (1965–) 82
- Kolář, Jiří (1914–2002) 52, 64, 65, 74
- Kolmačka, Pavel (1962–) 68
- Komenský, Jan Amos (1592–1670) 13, 52, 65, 66
- Koprda, Pavol (1947–) 65

- Kostřicová, Blanka (1961–) 54
Kovařík, Petr (1946–) 54
Králík, Oldřich (1907–1975) 80
Kraus, Karl (1874–1936) 46
Kubíček, Tomáš (1966–) 5, 16, 71
Lehár, Jan (1949–2004) 15, 58, 81
Lunga, Radek (1975–) 52
Lunzer, Renate 71
Macek, Antonín (1872–1923) 71
Magrelli, Valerio (1957–) 66, 70
Magris, Claudio (1939–) 27–30
Mácha, Karel Hynek (1810–1836) 50, 55, 62, 72
Machala, Lubomír (1958–) 80
Majakovskij, Vladimír Vladimirovič (1893–1930) 36
Masaryk, Tomáš Garrigue (1850–1937) 23, 31, 63, 80
Mazal, Tomáš (1956–) 54
Merhaut, Luboš (1961–) 55, 64
Michalovič, Peter (1960–) 62
Mikołajewski, Jarosław (1960–) 53
Mura, Alessandra (1959–) 55
Nagy, Petr 56
Negri, Mario (1950–) 71
Němcová, Božena (1820–1862) 29, 36
Neruda, Jan (1834–1891) 59, 73
Nezval, Vítězslav (1900–1958) 52, 64, 65, 71
Novák, Arne (1880–1939) 63
Obstová, Zora (1972–) 61
Opelík, Jiří (1930–) 73, 81

- Orloš, Teresa Zofia (1930–2009) 66
Oviszach, Ivana (1975–) 54, 69
Papoušek, Vladimír (1957–) 82, 93
Pasley, Malcom (1926–2004) 46
Pelán, Jiří (1950–) 29, 30, 53, 60, 93
Perissutti, Anna Maria (1970–) 54
Pešat, Zdeněk (1927–2010) 80
Pick, Jiří Robert (1925–1983) 71
Piorecká, Kateřina (1976–) 61
Procházková, Žaneta (1981–) 82
Proust, Marcel (1871–1922) 45
Richterová, Sylvie (1945–) 81
Ripellino, Angelo Maria (1923–1978) 13–14, 16, 33–38, 56,
62, 70, 74, 76, 77
Rudcenková, Kateřina (1976–) 68
Rudolf II., císař (1552–1612) 25, 38
Saba, Umberto (1883–1957) 28
Sayer, Derek (1950–) 16, 38, 39
Seidl, Ivan (1947–2000) 29
Seminara, Gaia (1990–) 55
Sestito, Marisa (1947–) 68
Shakespeare, William (1564–1616) 17, 25–26, 37–39
Schauer, Hubert Gordon (1862–1892) 23
Skácel, Jan (1922–1989) 13, 14, 52, 53, 57, 62, 63, 64, 65,
66, 67, 71
Sovová, Jana (1966–) 35, 58, 61
Stifter, Adalbert (1805–1868) 28–29
Stich, Alexandr (1934–2003) 81

- Strohsová, Eva 80
- Stuparich, Giani (1891–1961) 28
- Svevo, Italo (1861–1928) 28
- Šinclová, Soňa (1988–) 83
- Špirit, Michael (1965–) 53, 62
- Tavano, Sergio (1928–) 71
- Tiraboschi, Girolamo (1731–1794) 21, 22
- Tyl, Josef Kajetán (1808–1856) 23
- Van Ginderachter, Maarten (1973–) 24
- Vašák, Pavel (1941–2011) 80
- Vojtěch, Daniel (1971–) 66, 73
- Vojvodík, Josef (1964–) 76
- Weiss, Edoardo (1889–1970) 28
- Wernisch, Ivan (1942–) 54, 63, 68
- Wiendl, Jan (1969–) 15, 71, 74, 83, 93
- Wildová Tosi, Alena (1931–) 52, 53, 59, 64, 65, 73, 80, 81
- Wolker, Jiří (1900–1924) 71
- Wróbel, Henryk (1934–) 66
- Zábrana, Jan (1931–1984) 75, 76, 79
- Zahradníček, Jan (1905–1960) 71
- Zavřelová, Monika 83
- Zumr, Josef (1928–) 54, 69
- Žantovská, Hana (1921–2004) 46

- 1993 Susanna Roth
1994 Eva Anderson
1995 Karin Mossdal
1997 Vačo Draganov Rakovski
1998 Oleg Michajlovič Malevič
Viktoria Aleksandrovna Kamenskaja
1999 Christa Rothmeier
2000 Jean Grosu
2001 Ewald Osers
2002 Eero Balk
2003 Leszek Engelking
2004 Reiner Kunze
2005 István Vörös
2006 Margarita Kyurchieva
2007 Eckhard Thiele
2008 Edgar de Bruin
2009 Tat Tu Duong
2010 Anželina Penčeva
2011 Andrzej Czcibor-Piotrowski
2017 Urs Heftrich
2018 Robert Burton Pynsent
2019 Annalisa Cosentino

Členové poroty ceny**Premia Bohemica v roce 2019**

PaedDr. Ivo Harák, Ph.D. (Obec spisovatelů)

prof. PhDr. Petr Bílek, CSc. (Ústav české literatury
a komparatistiky FF UK)

doc. PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D. (Ústav české literatury
FF MU)

Mgr. Jiří Hrabal, Ph.D. (Katedra bohemistiky FF UP)

prof. PaedDr. Vladimír Papoušek, CSc. (Ústav
bohemistiky FF JČU)

prof. Jiří Pelán, Ph.D. (Ústav románských studií FF UK)

István Vörös, Ph.D. (Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D. (Ústav české literatury
a komparatistiky FF UK)

Dr. Christa Rothmeier (Universität Wien)

Obsah

Premia Bohemica	5
Annalisa Cosentino (profesní životopis)	7
Laudatio pro Annalisu Cosentino	10
Kafkovo posunuté oko	16
Bohemika v tvorbě Annalisy Cosentino	50
Seznam citovaných periodik	84
Jmenný rejstřík	86
Laureáti	92
Členové poroty ceny Premia Bohemica v roce 2019	93

Annalisa Cosentino

Odborný redaktor prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

Jazyková redakce Mgr. Jitka Horáková

Autoři textů prof. Annalisa Cosentino, prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D., doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D.

Bibliografie doc. PhDr. Jaromír Kubíček, CSc., za spolupráce s autorkou

Fotografie Francesco Salerni

Obálka a grafická úprava Lucie a Ivan Mrázovi

Vydala Moravská zemská knihovna v Brně, 2020

Tisk Tiskárna Budík Grafika s. r. o., Šternberk

1. vydání

ISBN 978-80-7051-290-6